

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen, alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller

Mr RENÉ VICTOR

Italiëlei, 99, Antwerpen

Opgaaf betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretaris-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Mechelsche Steenweg, 201, Antwerpen

DE STAATKUNDIGE DENKBEELDEN VAN DESIDERIUS ERASMUS.

1536 - 1936

In nog meerdere mate dan bij Dante het geval is, zijn de staatkundige denkbeelden van Erasmus op den achtergrond geraakt door zijn groote betekenis en waarde voor andere wetenschappen en de literatuur. Toch zijn ook zij beschouwd in de omlijsting van hun tijd, verre van onbeteekenend en het feit, dat men in dit jaar den vierhonderd-jarigen sterfdag van den grooten humanist herdenkt moge een aanleiding zijn ook op dit gebied van zijn werk de aandacht te vestigen.

In Januari 1516 verkreeg Erasmus den eerepost van raadshier van Karel V, die hem een jaarlijksch inkomen van 300 pond verschafte. In Mei van dit jaar bedankte hij den vorst hiervoor door hem een « handboek voor den vorst », de « Institutio Principis Christiani », op te dragen, waarin voor een groot deel zijn staatkundige denkbeelden worden aangetroffen. Voor het overige zijn deze te vinden verspreid in zijn geschriften en brieven. (1) Zoo heeft dus gelijktijdig met het verschijnen van Machiavelli's wereldberoemd handboek en Thomas Morus' Utopia ook Erasmus zijn belangrijkste bijdrage tot de staatkunde geleverd. Deze houdt ongeveer den middenweg tusschen de beide andere, maar staat, tengevolge van de vriendschap en geestelijke gesprekken met Morus, belangrijk dichter bij den geest van de Utopia dan bij die van den Florentijn. Want het heidensche gemis aan gevoel voor moraal en moraliteit was den grooten humanist geheel vreemd. In dit opzicht was de wetenschappelijke

geest ten Noorden van de Alpen een geheel andere. Hier treffen wij bij hem niet het weergalooze realisme aan, waardoor de geest van beide handboeken sterk uiteenloopt. De groote harmonie tusschen vorm en inhoud, die zulk een strakken stijl verleent aan het boek van Machiavelli en die het wereldberoemd heeft gemaakt, ontbreekt geheel bij dat van Erasmus. Hier is alles meer vager en minder onmiddellijk uitgedrukt.

Evenmin vinden wij bij Erasmus de zoo abstracte fantasie, die het tweede boek van de Utopia kenmerkt. Wel treft ons bij hem in de verhoudingen van zijn staatkundige denkbeelden een zekere mate van gemis aan zin voor werkelijkheid, dien Machiavelli geheel beheerscht, maar men zal toch moeten vaststellen, dat zijn idealisme op reëlen grondslag stond. Geen volle overgave aan de werkelijkheid dus, noch een daartegenover stellen van bloote fantasie, maar een wil om die werkelijkheid door middel van intellectueel denken te verbeteren, de humanistische geesteshouding in haar uitgesproken vorm.

Die werkelijkheid bestaat, in zijn tijd, uit den strijd van den vorst naar het absolutisme tegen den feodalen adel in verschillende staten waarin een nationalisme begint te ontwaken. Terecht ziet Erasmus, dat de tijd der Middeleeuwen ook met betrekking tot de gedachte van een christelijk wereldrijk voorbij is. Ondanks zijn gemis aan patriotisme, door zijn internationale levensoriëntatie en zijn geloof in de algemeene broederschap der chris-

tenen, stelt hij zich op het standpunt van den nationalen staat, waarin de vorst de alles bepalende factor blijkt te zijn. Maar hier verfoeit hij de werkelijkheid, de onderlinge oorlogen der vorsten, uit louter eigenbelang bedreven, die slechts beslissen of deze, of gene vorst over een bepaald gebied zal heerschen, die niet hen, maar boeren en burgers voornamelijk treffen en daardoor de welvaart van het land ondermijnen. Hij haat den oorlog, is uitgesproken pacifist en hij wil hem bestrijden door het instellen van internationale arbitrage door den paus.

In den staat hangt alles af van den persoon van den vorst. Nu het onmogelijk is, dat deze gekozen wordt, zal men er zich op toe moeten leggen den erfelijk tot den troon geroepene tot een goed vorst op te voeden, een gedachte, die eerder en later tot het schrijven van handboeken voor den vorst leidde, waarvan die van Thomas van Aquino, Mariana en Buchanan naast die van Machiavelli en Erasmus voorbeelden zijn. Erasmus' paedagogie streeft naar opvoeding van den vorst in christelijken zin. Hij zal een goede moraal en moraliteit moeten verkrijgen door het kennis nemen en overdenken van het werk van bepaalde klassieken. Want de mensch is van nature goed. Er zal door hem een politiek gevoerd moeten worden, die op zedelijken grondslag berust. Evolutie, geen revolutie, zal er dienen plaats te vinden. De monarchie is de beste regeeringsvorm, omdat in dezen, naar Gods voorbeeld, alles door één persoon geschiedt. Maar Erasmus is tegenstander, waar het geldt deze in absoluten zin te doen ontwikkelen, zoodat alle organische machten naast den vorst verdwijnen, met een gezag van Gods genade, dat tegenover niemand verantwoording verschuldigd is. Hier wenscht hij te blijven vasthouden aan de uit de Middeleeuwen afkomstige traditie, de constitutioneele inrichting, waarin vorst en volk ieder met eigen rechten een wederkeerige overeenkomst sloten, zooals Brabant deze kende en waarbij het volk toestemming verleende. De vorst moet regeeren krachtens den wil der onderdanen en het doel van zijn regeering moet het algemeen welzijn wezen. Daarbij moet het beginsel gelden: alles voor, maar niets door het volk. De vorst zal moeten streven naar genegenheid van het volk, den sterksten grondslag van zijn gezag. Tegenwoordig de prooi van een chaos van intrigues, zal hij, als filosoof of, wat het zelfde is, als christen de rede moeten volgen, door hooge eigenschappen geleid, toegankelijk voor vleierij. Slechts de geest der klassieken kan den vorst tot deze hoogte opvoeren, een streven dat lijnrecht tegen de beginselen van Machiavelli ingaat. Het overige acht Erasmus daarvoor te ruw. Daar hij geen Italiaansch kende, valt het sterk te betwijfelen of hij de werken van Machiavelli gekend heeft. Hier moeten wij zijn gemis aan zin voor

werkelijkheid vaststellen, nu hij van de moreele werking van de studie der klassieken alles verwachtte, terwijl vrees voor oorlog hem als pacifist er toe bracht zelfs iedere noodzakelijkheid van zelfverdediging te miskennen.

Maar de vorst zal niet willekeurig mogen zijn, doch gelijk een wet in menschengestalte, niet los van de wet, maar door de wetten gebonden. Hun aantal zal niet talrijk, maar zoo gering mogelijk dienen te zijn en hun inhoud zal ruimte moeten laten voor soepele toepassing. Zij zullen de burgers tot het goede moeten aansporen, terwijl oude wetten langzaam zullen dienen te verdwijnen. Terwijl Morus de doodstraf geheel verwierp, wilde Erasmus deze wel handhaven, maar zoo gering mogelijk zien toegepast. Majesteitsschennis zal gering dienen te worden gestraft.

De regeering zal naar vooruitgang dienen te streven, d.w.z. door onderwijs zal het geestelijk peil van het volk dienen te worden verhoogd. De vorst moet op zijn beurt het volk opvoeden en voor de openbare gezondheid dienen te zorgen en te waken. Voorwaar geen onnoodige dingen voor een tijd, waarin een ruw, onbeschaafd volk aan epidemieën van ernstige besmettelijke ziekten was blootgesteld. Administratie, in het bijzonder het innen van belastingen, diende te geschieden zonder dat de mogelijkheid bestond dat zij, die inden, zich zelf ten koste van de bevolking bevoordeelden. Welzijn van staat en volk zijn even afhankelijk van den vorst als het ondermaansche afhankelijk is van de hemellichamen. In zijn huwelijkskeuze zal de vorst zich niet dienen te beperken tot de families van vorsten, wel tot eigen landgenooten.

Het verkoopen en ruilen van staatsgebied zal verboden zijn; het volk zal zich, krachtens de overeenkomst met hem, mogen verzetten; den vorst vermoorden, ingeval hij zich als een tyran begint op te werpen door de volksrechten te miskennen, schijnt Erasmus niet te hebben aangeprezen. Dit lag ook geheel buiten den aard van zijn geestesgesteldheid.

In vele opzichten zijn deze gedachten over den staat en het recht merkwaardig en verdienen zij derhalve nadere beschouwing. Zijn de denkbeelden van Erasmus, die hij ter verbetering van staat en maatschappij voorstond, juist geweest? Wij, die na vierhonderd jaar het historische verloop kunnen overzien, zijn in staat deze vraag te beantwoorden.

Zelf was Erasmus van de financiële gunsten der vorsten afhankelijk. Hij kende hun mentaliteit en wezen en bediende zich, ter wille van de mogelijkheid zich aan zijn geestesidealen te kunnen wijden, van de doeltreffende middelen, waaronder de door hem zoo misprezen vleierij. Immers, de vorsten konden de beteekenis niet inzien van een arbeid, die volgens Erasmus zelf in eeuwigheid zou voortbe-

staan, door alle volken der aarde gelezen zou worden en afkomstig was van een persoon van een zoodanige hooge hoedanigheid, dat deze in vele eeuwen nauwelijks eenmaal wordt voortgebracht. Hier ziet men de weergaloze werkelijkheidszin van een renaissancist, die hiermede in het werkelijke leven heerscht, waar het gaat om zich een levensgrondslag voor zijn idealen te verzekeren.

Maar wat ideaal was voor Erasmus, bleek later van groote waarde voor de werkelijkheid te zijn. Aanvankelijk was de weg een andere dan Erasmus als den wenschelijken aangaf. Het absolutisme kwam als toonaangevende vorm van den nieuwen tijd en de constitutioneele instellingen geraakten in vele staten op den achtergrond, de vorst kwam los van de wetgeving te staan en regeerde dus geheel naar eigen inzicht. Maar ook alle bezwaren, die Erasmus voor zulk een toestand voorspelde, deden zich voor en op den duur bleek de ongewenschtheid steeds overtuigender. Toen werd Engeland, waar de constitutioneele instellingen met een korte onderbreking in stand waren gebleven, het voorbeeld en nu werden de idealen van Erasmus verwezenlijkt. Veel van hetgeen Erasmus aanried, is tegenwoordig

een werkelijkheid, waarin wij ons wel bevinden, terwijl eenige van zijn gedachten, nog niet tot werkelijkheid geworden, een huidige werkelijkheid betreffen, die wij nog steeds met hem betreuren en waarvoor wij ook een oplossing zouden wenschen in den geest waarin hij een oplossing zag.

Wie zich, met het werk van Erasmus in de hand, afvraagt of er in de vier eeuwen na zijn dood in humanistischen zin en dus door middel van het intellect, vooruitgang is geweest in de zedelijke volkskracht en in de feitelijke organisatie van staat en recht en de geestesgesteldheid van hen, die hier een functie vervullen, die zal dit, na de studie van de werkelijkheid ten tijde van Erasmus in de Nederlanden, moeilijk kunnen ontkennen, wanneer hij oog heeft gekregen voor het feit hoeveel van hetgeen in het begin van de zestiende eeuw nog idee was, nu tot werkelijkheid is geworden.

Dr. J. J. VON SCHMID,

Privaat-docent aan de

Leiden, Februari 1936. *Rijksuniversiteit te Leiden.*

(1) Zij zijn verzameld door Mej. Dr. A. W. De Jongh: Erasmus' Denkbeelden over Staat en Regeering, Amsterdam, 1928.

RECHTSPRAAK

CORRECTIONEELE RECHTBANK TE GENT (1) zetelende in graad van beroep

2e Kamer. — 20 Februari 1936.

Voorzitter : M. De Sloovere.
Rechters : MM. Reyckler en Struye.
Openbaar Ministerie : M. Vanhoudt.
Pleiter : Mr. De Decker.

TAALGEBRUIK IN GERECHTSZAKEN. — WET VAN 15 JUNI 1935. — ARTIKEL 23. — BETICHTE PROCEDURE VRAGENDE IN ANDERE TAAL, PROCEDURE MOET GEHEEL IN DEZE TAAL GESCHIEDEN. — UITZONDERING AAN ART. 14.

Wanneer een betichte voor een strafrechtbank in het Vlaamsche land verklaart de Gewest-taal niet machtig te zijn, wanneer de Rechtbank hierop verklaart de Fransche taal machtig te zijn en besluit de procedure in de Fransche taal voort te zetten, moet heel de procedure in deze taal geschieden. — Artikel 23 is dus een formeele uitzondering op het principie van artikel 14 (tegenstrijdig advies van het Openbaar Ministerie).

VORDERING

1. Grond der zaak :

Aangezien het spruit uit de behandeling der zaak, voor den eersten Rechter gedaan, dat de feiten ten laste van den betichte bewezen zijn; dat zij vóór de Correctioneele Rechtbank, zetelende in graad van beroep, bewezen zijn gebleven;

Aangezien de straf voor den eersten Rechter uitgesproken alhoewel streng voorkomend in acht nemend de maximumstraf welke door den Politie-rechter mag opgelegd worden niet enkel als volledig verrechtvaardigd voorkomt doch dat het zelfs te betreuren is dat dergelijke feiten welke een onbetwistbaar gevaar opleveren voor de openbare gezondheid en moraliteit, niet strenger kunnen beteugeld worden.

Dat het vonnis op strafgebied dient bekrachtigd te worden.

II. *In rechte* : Nietigheid van het vonnis gewezen zijnde in de Fransche taal;

Aangezien de betichte gedaagde was vóór den Politie-rechter van Gent; dat zij ter zitting vroeg dat de rechtspleging in het Fransch zou geschieden, daar zij slechts deze taal kende of zich met meer gemak in deze taal uitdrukte; dat de Politie-rechtbank de zaak niet verwezen heeft krachtens artikel 23 der wet van 15 Juni 1935 naar het dichtsbij gelegen rechtscollege van denzelfden rang, dat voor voertaal heeft die door den betichte gevraagd; dat echter krachtens hetzelfde artikel 23 de Rechtbank echter verklaard heeft een toereikende kennis der taal van den betichte te bezitten en diensvolgens de zaak weerhouden heeft;

Dat het echter in overtreding van artikel 14 en 23 van gezegde wet is dat de eerste Rechter de Fransche rechtspleging heeft toegekend en zijn vonnis in de Fransche taal heeft verleend.

Aangezien artikel 14 terecht als zijnde den «hoeksteen» der wet moet aanzien worden (cf. Hayoit de Termicourt Mercuriale 16 September 1935 «Beschouwingen over de wet van 15 Juni 1935»); dat dit arti-

kel op een volstrekte en onbetwistbare wijze voor de rechtspleging het principieel huldigt van het gebruik der Nederlandsche taal voor de rechtspleging vóór de Politie-rechtbanken en vóór de Correctionele Rechtbank in het Vlaamsch gedeelte van het land;

Aangezien artikel 23 derzelfde wet daar geen afbreuk aandoet en dat alle betwistingen daaromtrent spruiten hetzij uit vooringenomen zienswijzen, hetzij uit een oppervlakkige lezing van artikel 23, waarvan laten we bekennen de bewoording spijtig genoeg op eerste zicht betwisting in de hand werkt.

Aangezien echter alle betwisting uit den weg wordt geruimd door een objectieve en aandachtige lezing.

Welk is de juiste beteekenis van kwestieus artikel?

Laten we ter zijde paragraaf 1 zonder toepassing voor het Vlaamsch gedeelte van het land.

Paragraaf 2 voorziet de *mogelijkheid* voor een verdachte die slechts Fransch kent of zich met meer gemak in deze taal uitdrukt te vragen dat de rechtspleging in het Fransch zou geschieden. Indien deze vraag gedaan wordt, beveelt de Rechtbank *in algemeene regel, de verwijzing naar het dichtsbiy gelegen rechtscollege van denzelfden rang hebbende Fransch tot voertaal*.

Twee afwijkingen van dit principieel der verwijzing naar een andere Rechtbank zijn door den wetgever voorzien (en *geen afwijking aan de taal der rechtspleging*).

1. Indien de Rechtbank verklaart dat zij een toereikende kennis van de taal van den verdachte bezit; in dit geval weerhoudt de Rechtbank de zaak, doch er is nergens in den tekst te vinden dat in dit geval de rechtspleging in het Fransch zou geschieden. De tegenovergestelde stelling aannemen zou niet alleen willekeurig de wet aanvullen zijn, doch zou, zooals wij het reeds hooger vermelden, rechtstreeks indruischen tegen den klaren en imperatieve zin van artikel 14 (cf Hayoit de Termicourt: Beschouwingen over de wet van 15 Juni 1934, blz 34-36).

Welke is de draagwijdte van deze afwijking en welke verandering komt er in den normalen gang der zaken? De Rechtbank verstaat op een toereikende wijze de taal van den verdachte, zij gebruikt deze taal om den verdachte te onderhooren en hem den noodigen uitleg te geven over den gang van de zaak en den zin van het gewezen vonnis; indien de Rechtbank het noodig acht kan zij daarenboven tot de vertaling der getuigenissen of zekere stukken van den bundel waarvan zij zelf niet wenscht de vertaling te doen, een tolk aanstellen; het Openbaar Ministerie adviseert en vordert krachtens artikel 35 in de taal der rechtspleging, zijnde in 't Vlaamsch, doch mag krachtens ditzelfde artikel indien de verdachte deze taal niet machtig is zijn advies of vordering in de Fransche taal samenvatten.

In die omstandigheden laten we het terloops opmerken, kan er ernstig spraak zijn, zooals het wel eens beweerd wordt, dat de Rechten der verdediging zouden geschonken zijn en dat de rechtsonderhoorige over geen voldoende waarborgen zou beschikken? Immers de hoofdwaaiborg is aanwezig: de Rechtbank begrijpt den verdachte en oordeelt in volle kennis van zaken.

Deze uitlegging vloeit niet enkel uit den tekst der wet doch stemt overeen met de voorbereidende werken der wet, en namelijk met de uitdrukkelijke

verklaring van den heer Marck, verslaggever, verklaring welke de goedkeuring van den heer Soudan, Minister van Justitie, heeft meegedragen. (cf. Parlem. Hand. Kamer, 4 Juli 1935, blz. 1290).

2. Tweede afwijking van het principieel der verwijzing: De Rechtbank weigert de vraag van den betichte wegens de omstandigheden der zaak (b.v. de verdachte is wel de Vlaamsche taal machtig, de verwijzing zou overdreven kosten veroorzaken wegens de verplaatsing van talrijke getuigen, de burgerlijke partij is Fransch onkundig).

Om deze redenen, heb ik de eer de Rechtbank te vorderen, krachtens artikels 40, 23 en 14 der wet van 15 Juni 1935 het vonnis waartegen beroep te niet te doen; te zeggen dat de rechtspleging in het Nederlandsch moest voortgezet worden en in 't bijzonder het gewezen vonnis in de Nederlandsche taal moest gewezen worden; voor wat den grond der zaak betreft, te verklaren dat de feiten bewezen zijn gebleven en eenzelfde straf toe te passen.

VONNIS (VERTALING)

A. — Over het beroep:

Aangezien de voorzitter en de beide bijzitters zoowel als het orgaan van het O. M. en de griffier verklaren een voldoende kennis te hebben van de taal van beroepster;

Gehoord den heer Voorzitter in zijn rapport;

Aangezien het vonnis waartegen beroep geveld werd op 7 Januari 1936; dat beroep werd aangeteekend door betichte en door het O. M. respectievelijk op 7 Januari en op 11 Januari 1936, dus binnen het termijn voorzien door de wet;

Om deze redenen:

De Rechtbank, verklaart de beroepen regelmatig en ontvangt ze.

B. — Betreffende de geldigheid van het vonnis:

Aangezien beroepster die geboren is te Luik voor den eersten rechter gevraagd had dat de procedure in het Fransch zou geschieden en deze zich er toe bepaalde te verklaren: «dat de procedure in deze taal zou geschieden»;

Dat deze beslissing artikel 23 van de wet van 15 Juni 1935 schendt krachtens de termen waarvan de Rechtbanken, indien zij beslissen de zaak te weerhouden zonder dergelijke vraag te verwerpen, moeten verklaren dat zij een voldoende kennis hebben van de taal van den betichte;

Aangezien anderzijds in strijd met de voorschriften van artikel 14 van de bovenaangehaalde wet, het zittingsblad geheel in het Fransch opgesteld is; dat, op grond van de termen van artikel 40 de regels vastgelegd door de eerste 39 artikels van de wet voorgeschreven zijn op straf van nietigheid en dat deze van rechtswege door den rechter moet uitgesproken worden;

Om deze redenen:

De Rechtbank, gehoord het O. M. in zijn advies, verklaart nietig de geheele procedure geschied voor de Politie-rechtbank, bij uitzondering van de dagvaarding van 7 December 1935 die regelmatig opgesteld is in het Nederlandsch; vernietigt het vonnis waartegen beroep en, gezien artikel 215 van het Codex van strafvordering: aangezien de zaak in staat is om gevonnist te worden, trekt ze tot zich;

C. — Voor wat de taal van de procedure betreft.

Aangezien de Rechtbank verklaard heeft een voldoende kennis te hebben van de taal van beroepster; dat deze voor den eersten rechter gevraagd heeft dat de proceduur in de Fransche taal zou geschieden; dat de Rechtbank verklaarde dat, bij toepassing van artikel 23 van de wet van 15 Juni 1935, er aanleiding bestond om aan deze vraag gevolg te geven;

Aangezien het O. M. betoogt dat artikel 23 insluit dat de proceduur moet voortgezet worden in het Nederlandsch;

Aangezien uit de termen zelf van dit artikel spruit dat deze stelling niet kan aangenomen worden;

Aangezien artikel 23 niet voorkwam in het wetsontwerp overgemaakt door de Kamer der Volksvertegenwoordigers aan den Senaat; dat het in het ontwerp werd ingelast door de commissie als artikel 23 van het Ontwerp en aangenomen werd, zonder een enkele wijziging aan den tekst, tijdens de zitting van 4 Juni 1935;

Aangezien, indien dit artikel aanleiding kan geven tot kritiek voor wat de vorm betreft, de beteekenis er van niet minder klaar is en als volgt kan samengevat worden voor wat de zaak die ons bezighoudt betreft:

Een betichte vraagt dat de proceduur in de Fransche taal zou gevoerd worden. De Rechtbank kan, ofwel zich van de zaak ontlasten door de verwijzing naar het dichtstbijzijnde rechtscollege van denzelfden rang, waarvan de voertaal de Fransche taal is, te bevelen, ofwel de zaak weerhouden.

Indien de Rechtbank de zaak weerhoudt, kan zij:

1°) verklaren dat zij een toereikende kennis bezit van de taal van verdachte, ofwel:

2°) verklaren dat zij niet op de vraag van verdachte kan ingaan wegens de omstandigheden van de zaak.

Aangezien de omstandigheid dat de wet in dit laatste geval uitdrukkelijk zegt dat de Rechtbank de vraag verwerpt, noodzakelijk insluit dat in het eerste geval de Rechtbank gevolg geeft aan de vraag; dat, vermits de vraag er toe strekt dat de proceduur in de Fransche taal zou geschieden, het in deze taal is dat zij moet voortgezet worden;

In andere termen: in dit geval sluit de tekst van artikel 23 een afwijking van het principe uitgedrukt in artikel 14 van de wet in;

Aangezien de logische ontleding van den tekst duidelijk elke andere interpretatie uitsluit; dat de Vlaamsche Minderheden der Kamers dit zoo goed hebben begrepen dat zij niet opgehouden hebben protest aan te tekenen tegen ons artikel omdat het een inbreuk bevatten zou op het principie: « gewest-taal, voertaal ».

Dat, vanaf het oogenblik dat het voorgesteld werd in de Senaatscommissie tot zijn aanvaarding door de Kamer, al de verklaringen door de Parlementsleden afgelegd, op één enkele na, die gedaan werd op het laatste oogenblik, eensluidend zijn en aan het artikel deze bepaalde beteekenissen toekennen;

Aangezien het hoort, om de zaak objectief te beoordeelen, de voornaamste verklaringen tijdens de parlementaire debatten afgelegd, alhier bijeen te brengen;

Aangezien in den Senaat, de heer J. De Clercq in zijn verslag zegt: « De minderheid doet eens te meer opmerken dat dit amendement (artikel 22bis) noch de eentaligheid van het Vlaamsche land, noch de gelijkheid tusschen de twee taalgewesten eerbiedigt;

het is niet te miskennen, beweert zij, dat praktisch enkel de rechters uit het Vlaamsche Land over Fransche zaken zullen kunnen oordeelen (Senaat, zitting van 11 April, ann. par. 1934-1935 p. 529). »

Aangezien de woorden: « eens te meer » aanduiden dat de geheele minderheid van de commissie reeds protest aantekende tijdens hare werkzaamheden; dat hier dient opgemerkt te worden dat de woorden « Fransche zaken » doorlopend gebruikt worden om de zaken aan te duiden in dewelke de proceduur in het Fransch geschiedt;

Aangezien artikel 22bis aangenomen werd door den Senaat;

Dat, in zijn rapport aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers waarheen het geamendeerde wetsontwerp terug gezonden was, de heer Marck met heftigheid opkwam tegen het principe van artikel 23:

« Praktisch », zegt hij, « beteekent dit (het feit dat de Rechtbank een zaak weerhoudt na verklaard te hebben dat zij een voldoende kennis heeft van de taal van den betichte) « dat vóór de strafrechtbanken in eersten aanleg, met zetel in de Vlaamsche provinciën, de meeste zaken waarin verdachten verschijnen, die de Fransche rechtspleging vragen, gelijk in het verleden nog steeds in het Fransche zullen worden behandeld. »

« Uit het voorgaande blijkt dat de betrokken bepaling:

1°) Inbreuk maakt op het principe « streektaal, voertaal » dat door het wetsontwerp wordt bekrachtigd;

2°) In formeele tegenspraak is met den regel van artikel 14 dat voorziet — zonder het minste voorbehoud te maken of zonder eenige uitzondering te voorzien — dat vóór de correctionele rechtbanken en vóór de politierechtbanken geheel de rechtspleging moet gevoerd worden in het Fransch of in het Nederlandsch, naar gelang deze rechtbanken hun zetel hebben in een Waalsche of in een Vlaamsche provincie;

3°) Noch de eentaligheid van Wallonië noch de eentaligheid van Vlaanderen eerbiedigt en vooral deze laatste aanvalt, en de gelijkheid tusschen onze beide taalstreken, die gewild wordt door het wetsontwerp, in het gedrang brengt. »

Dat de heer Marck besluit:

« Uit de uiteenzetting welke vooraf gaat... blijkt echter ook dat de hooge Vergadering amendementen aangenomen heeft waarvan men, zonder overdrijving, zeggen mag dat zij afbreuk doen aan de beginselen welke vastliggen in het wetsontwerp en eenige der voornaamste bepalingen waarop het ontwerp berust, gedeeltelijk vernietigt. Zulks is namelijk het geval met artikel 23... Bovendien staan wij hier tegenover betreurenswaardige maatregelen welke in werkelijkheid er toe strekken — en zulks is wel de bedoeling geweest van dezen die ze voorstelden — om voor de rechtscolleges in de Vlaamsche provinciën een onduidelijke taalregeling in stand te houden, welke het wetsontwerp juist voor doel had weg te nemen... »

De meerderheid van uw Commissie is dus van oordeel dat de amendementen welke wij opgesomd hebben zonder eenig bezwaar zouden kunnen verworpen worden. Maar zij meent aan dezen die zulk een stemming mochten willen uitbrengen te moeten vragen:

1°) Wel te willen nadenken over de gevolgen welke, in de huidige omstandigheden, het terugzenden naar den Senaat voor het ontwerp hebben kan;

2°) Niet uit het oog te verliezen dat, op drie of vier na, de hoofdbepalingen van het ontwerp gaaf gebleven zijn en dat het in het hooger belang van Vlaanderen ligt, dat het, zonder verwijl, ten uitvoer gelegd worde.

3°) Overleg te plegen over de praktische middelen om, eerlang, uit de wet de bepalingen te doen verdwijnen, welke afbreuk doen aan de eentaligheid van Vlaanderen en die de verwerkelijking van de gelijkheid tusschen beide taalgebieden in den weg staan. (Verslag aan de Kamer door den heer Marck - Pasinomie 1935, 6° afl. pag. 479; col. 1, 4 en volgende. Pag. 481 besluiten). (2)

Aangezien in de zitting der Kamer van Volksvertegenwoordigers van 4 Juni 1935 verscheidene groepsleiders hun inzicht te kennen gaven de wet te stemmen zooals ze door den Senaat overgemaakt was geworden. (Zie Kamer van Volksvertegenwoordigers, zitting van 4 Juni 1935, ann. par. pag. 1275, 1276, enz... verklaringen van de heeren Pierard, Huysmans, Van Cauwelaert, enz...).

Dat de tusschenkomst van den heer Marck bij den aanvang der zitting te onderlijnen is omdat, na heftig den Senaat gekritiseerd te hebben omdat hij ons artikel heeft aanvaard, hij er opnieuw, maar ditmaal met een nog grootere juistheid, de beteekenis en de draagkracht van bepaalde.

« Hier dus, Mijnheeren », zegt hij, « laat men aan de Vlaamsche Correctionele Rechtbank toe, wanneer zij zich tegenover een Waalsch, Fransch sprekend, betichte bevindt, die zijne verzending vraagt naar een Waalsche jurisdictie, de zaak te weerhouden en haar in het Fransch te behandelen. Zoo kan ook een Waalsch magistraat die vóór zich een betichte ziet verschijnen die de verzending vraagt naar een Vlaamsche jurisdictie, zeggen: « Ik weerhoud de zaak, zij zal in het Vlaamsche geoordeeld worden door de Waalsche rechtbank. »

Dat na sommige andere beschouwingen betreffende artikels 23 en 24 de heer Marck nochtans besluit: « Ik geloof dus dat wij in deze omstandigheden wijs zullen handelen indien wij de wet eenvoudig stemmen zooals ze door den Senaat geamendeerd is geworden. Daarna, indien de ondervinding ons de noodzakelijkheid ervan zou bewijzen, zouden wij de wijzigingen kunnen voorstellen die wij zouden noodig achten »... (Kamer van Volksvertegenwoordigers, zitting van 4 Juni 1935, ann. parl. p. 1276, kol. 2);

Aangezien men met zekerheid kan afleiden uit hetgeen vooraf gaat, dat op dat oogenblik, zoowel in den Senaat als in de Kamer ons artikel steeds en door allen begrepen is geweest in den hooger aangehaalden zin, dat wil zeggen als een uitzondering inhoudende op 't principe geschreven in artikel 14. Maar, aangezien tijdens deze zelfde zitting van 4 Juni 1935 en op het oogenblik waarop de Kamer over artikel 23 ging stemmen, de heer Marck de volgende verklaring in het Nederlandsch aflegde:

« Het geldt hier een nieuw artikel, het werd dus niet uiteengezet in de Kamer bij de vorige stemming. Trouwens, in den Senaat zelf werd het niet besproken en het is ook niet opgesteld in zeer duidelijke bewoordingen; in akkoord met den achtbaren heer Minister van Justitie, meen ik dus desaan gaande een woord te moeten zeggen ten einde de juiste toedracht van die beschikking te doen kennen.

Nemen wij een concreet geval: een Fransch spre-

kende betichte verschijnt voor de Boetstraffelijke of Politierechtbank van het Vlaamsche land. De rechtbank moet ingevolge artikel 23 in principie, de verzending uitspreken... Nochtans, zegt dat zelfde artikel, in twee gevallen zal zulks niet geschieden.

Eerste geval: De Rechtbank verklaart dat ze Fransch kent... Doch onderstellen wij dat geheel de rechtbank de voorziene verklaring doe.

Wat geschiedt er dan? Geschiedt de rechtspleging in de Fransche taal? Neen, dat gaat niet, Artikel 14 verzet zich formeel daartegen en artikel 23 verklaart niet van dit artikel te willen afwijken. Alles wat mag is dat de Rechtbank met den betichte zelf de zaak behandelde in het Fransch door hem in het Fransch rechtstreeks te ondervragen en hem in die taal in kennis te stellen van wat er gezegd wordt en geschiedt in en rond de zaak... (ann. parl. p. 1290 kol. 2);

Aangezien de heer Minister van Justitie zich hiermede eens verklaarde; dat Mr Borginon, die het laatste het woord nam, deed opmerken:

« ... Maar dit blijft vaststaan; in Wallonië zal er voor al deze uitzonderingen geen plaats zijn; in Vlaanderen zal, in menige gevallen, door dezen tekst, de tweetalige rechtspleging worden gehandhaafd, die de wet heert willen uitschakelen... »

Dat na deze verklaring de bespreking gesloten werd en de tekst van artikel 23, ter stemming gelegd, aanvaard werd.

Aangezien de nieuwe thesise van den heer Marck voor de eerste maal voorop gesteld eenige oogenblikken voor de stemming, in tegenstrijd is met den tekst zelf van ons artikel en in formeel tegenspraak met alles dat tot op dat oogenblik gezegd was geworden, onder meer door den heer Marck zelf in zijn verslag en bij den aanvang van deze zelfde zitting van 4 Juni 1935;

Dat de Kamer haar zóó weinig aanvaardde dat er onmiddellijk een wederwoord van den heer Borginon, die haar impliciet verwierp, door werd uitgelokt;

Dat zij, trouwens, geen uitwerksel zou kunnen hebben op de verklaring van ons artikel en dit om een afdoende reden: dat inderdaad artikel 26 van de Grondwet bepaalt dat de wetgevende macht gemeenschappelijk moet uitgeoefend worden door den Koning, de Kamer van Volksvertegenwoordigers en den Senaat; dat men dus niet kan aannemen dat, wanneer één tak van de wetgevende macht een tekst in een bepaalden zin en met een goed bepaalde draagwijde heeft aangenomen, een andere tak, niettegenstaande hij dezelfde bewoordingen van den tekst heeft aangenomen, er nochtans een geheele verschillende beteekenis en draagkracht zou aan geven door een eenvoudige eenzijdige verklaring.

Dat uit de hierboven weergegeven overwegingen spruit dat de thesise van het O. M. niet gegrond is;

D) *Ten gronde.*

Het overige zonder belang.

NOTAS: (1) Het hierna afgedrukte vonnis is door de Redactie vertaald. Het werd in het Fransch uitgesproken. Het R. W. publiceert in beginsel enkel in het Nederlandsch uitgesproken beslissingen. Daar waar het gaat over de toepassing van de wet van 15 Juni 1935 betreffende het gebruik der Talen in Gerechtszaken wenscht het R. W. een zoo volledig mogelijke jurisprudentie te geven en zal het ook vertaalde vonnissen opnemen.

(2) Het vonnis neemt den Franschen tekst over. Hier is de Nederlandsche tekst uit het verslag afgedrukt. (R. W. 1934-1935, kol. 1282 en vlg.). (Red.).

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

1ste Kamer. — 18 Januari 1936.

Voorzitter : Mr J. Van Ginderachter.
Pleiters : Mters De Vis en Michiels.

HUWELIJKSGOEDERENRECHT. - VOORBEHOUD VAN VRUCHTGEBRUIK BEPERKING. — STAAT VAN BEGROOTING. — GOEDEREN ONROEREND DOOR BESTEMMING. — VERVROEGDE VERDEELING DOOR OUDERS TUSSEN HUNNE KINDEREN. — GIFT AAN MINDERJARIG KIND.

1. *Het is aan echtgenooten verboden, zich het vruchtgebruik met terugvallendheid ten voordeele van den langst levende van hen voor te behouden in eene akte « gifte-verdeeling » tusschen hunne kinderen, zulkdanig beding tegenstrijdig zijnde met de bepaling van art. 1087 van het Burgerlijk Wetboek.*
2. *De staat van begrooting voorzien bij art. 948 van het Burgerlijk Wetboek is niet vereischt bij eene gifte van roerende goederen als wanneer deze onroerend door bestemming zijn geworden.*
3. *Onder het beheer der wettelijke gemeenschap worden onroerend door bestemming, de roerende goederen door den echtgenoot geplaatst op zijn eigen onroerend goed tot dezès uitbating, dit niettegenstaande deze voorwerpen aan de gemeenschap toebehoorden of gekocht werden bij middel van gemeene gelden; maar er grijpt plaats tot vergoeding ten voordeele dezer gemeenschap.*
4. *Een vervroegde verdeeling, gezamenlijk door de ouders tusschen hunne kinderen gedaan kan enkel na den dood van een der verdeelers bekrachtigd worden.*
5. *Als wanneer de ouders gelijktijdig en door een zelfde akte hunne gemeenschappelijke goederen verdeelen, mag ieder van hen de gifte aannemen in naam van hun minderjarig kind voor wat betreft het deel door den anderen gegeven.*

Veldeman t/Vinck.

Gehoord partijen in hunne middelen en besluitselen;
Gezien de stukken;

Overwegende dat de echtgenooten Vinck-Jansegers gehuwd onder het beheer der wettelijke gemeenschap, bij akte van notaris De Windt in dato 6 April 1928, gezamenlijk eene gifte verdeeling door ouders hebben gedaan ten voordeele der vijf kinderen uit hun huwelijk gesproten;

Overwegende dat onder de verdeelde onroerende goederen een hofstedecken voorkomt eigen goed van den man;

Overwegende dat dit hofstedecken alsmede de roerende goederen er geplaatst tot uitbating van dien eigendom, aan de zonen Frans en Leon Vinck werden toebedeeld;

Overwegende dat de ouders zich het vruchtgebruik der geschenken goederen, met terugvallendheid ten voordeele van den langstlevende van hen, hebben voorbehouden; dat de hoogstammige boomen staande op deze goederen in de gifte niet zijn begrepen blijft

de eigendom, of ten minste het vruchtgebruik dezer aan dezelfde terugvallendheid is onderworpen;

Overwegende dat vrouw Vinck-Jansegers overleden is op 20 Februari 1934; dat de eisch strekt tot de verffening en de verdeeling der huwelijksgemeenschap en der nalatenschap der afgestorvene;

Overwegende dat niemand gedwongen is in onverdeeldheid te blijven;

Overwegende dat de aanleggers doen gelden :

1° dat de boomen bij gifte-verdeeling uitgesloten werden en aan de huwelijksgemeenschap toebehooren;

2° dat het beding van terugvallendheid betreffende deze boomen nietig is als zijnde een beding op toekomstige nalatenschap;

3° dat bij gebrek aan een staat van begrooting bij art. 948 B.W.B. voorzien de gifte van het uitbatingserief en van de andere roerende voorwerpen nietig is;

4° dat Leon Vinck, minderjarig op datum van de akte, niet is vertegenwoordigd geweest door eenen voogd ad hoc;

5° dat de gifte der voorzegde roerende goederen niet uitdrukkelijk werd aanvaard;

Overwegende dat de boomen staande op de goederen der gemeenschap aan deze toebehooren;

Overwegende dat een beding bij hetwelk een schenker zich het vruchtgebruik der geschenken voorwerpen met terugvallendheid ten voordeele van eenen derden persoon niet een beding op toekomstige nalatenschap maar wel een last daartelt aan de begiftigde geldig opgelegd;

Overwegende nochtans dat echtgenooten niet gemachtigd zijn zich het vruchtgebruik en a fortiori den eigendom, met terugvallendheid ten voordeele van den langstlevende van hen, voor te behouden, daar zulkdanig beding eene wederzijdsche gifte bevat onder echtgenooten gedurende het huwelijk door een en dezelfde akte gedaan, hetgeen verboden is bij artikel 1097 B. W.;

Overwegende dat dit beding dus als niet geschreven moet aanzien worden;

Overwegende dat een staat van begrooting door art. 948 B.W. enkel is opgelegd bij de giften van roerende goederen; dat deze staat diensvolgens niet is vereischt voor de geldigheid der giften van voorwerpen die de wet als onroerende goederen door bestemming aanzien en dit niettegenstaande deze voorwerpen per natura een roerend karakter hebben (Dall. prat. Don. entre vifs n° 278, Laurent t. 12 n° 377, Pandectes belges, Don. mob. n° 28, gansch de rechtsleer);

Overwegende dat het hofstedecken aan Leon en Frans Vinck toebedeeld een eigen goed van den vader uitmaakt; dat gedurende de wettelijke gemeenschap de man eigenaar is der roerende voorwerpen en der gelden dezer gemeenschap; dat hij dus gemachtigd is deze voorwerpen of deze bij middel van gemeene gelden gekocht in een eigen goed in te lijven en ze onroerend te maken door bestemming, mits vergoeding aan de gemeenschap (art. 524 en 1437 B.W.B.); dat zoo het uitbatingsmateriaal door Vinck vader op zijn hofstedecke geplaatst onroerend is geworden en de gift van deze voorwerpen niet valt onder toepassing van art. 948 B.W.B.;

Overwegende dat de andere meubelen in de gifte-verdeeling begrepen waardeloos zijn; dat er hier dient opgemerkt dat de vervroegde verdeeling door ouders is gesteund op de gelijkheid tusschen de kinderen en dat de aanspraak der eischers voor doel heeft deze gelijkheid te hunnen voordeele onrechtvaardig te verbreken;

Overwegende dat verweerders van hunnen kant inbrengen dat in alle geval de gift bekrachtigd is geweest door het ter hand stellen der kwestieuze roerende voorwerpen;

Maar overwegende dat de ouders in werkelijkheid in het bezit zijn gebleven in hunne hoedanigheid van vruchtgebruikers; dat verder het algemeen aangenomen wordt dat een verdeeling gezamenlijk door de ouders gedaan enkel na den dood van een van hen mag bekrachtigd worden; dat sedert het afsterven der moeder geen feit van uitvoering der akte heeft plaats gegrepen;

Overwegende dat als wanneer ouders terzelfder-tijde en door een zelfde akte hunne gemeene goederen tusschen hunne kinderen verdeelen, ieder van hen deze gift-verdeeling in naam van hun minderjarig kind geldig aanvaardt voor het deel door den andere geschonken (Amiaud, Verbis Partage d'ascendant, n° 66 en 33) wat gebeurd is in het huidig geval;

Overwegende dat de uitdrukkelijke aanvaarding der gift van het hofstedeke ook aanvaarding van de er aanklevende onroerende goederen door bestemming behelst; dat verder uit de bewoordingen van die akte vloeit dat de begiftigde kinderen de verschillende loten zooals ze beschreven en samengesteld werden hebben aanvaard;

Om deze redenen:

De rechtbank, alle verdere en tegenstrijdige besluiten van de hand wijzende, beveelt de vereffening en verdeeling der huwelijksgemeenschap Vinck-Jansegers alsmede der nalatenschap der afgestorvene echtgenoot;

Stelt te dien einde aan de heeren notarissen De Windt en Moyersoën, beiden te Aalst, met opdracht onder meer een boedelbeschrijving op te maken en de gemeene roerende voorwerpen openbaar te verkoopen indien het behoort;

Zegt dat er geen reden bestaat tot benoeming van een notaris om de afwezigen of wederspanningen te vertegenwoordigen;

Benoemt als rechter-commissaris den heer Verougstraete;

Zegt dat de kwestieuze boomen aan de huwelijksgemeenschap toebehooren en dat het beding van terugvallendheid deze boomen betreffende als het geschreven zal aanzien worden;

Zegt ongegrond en verwierpt den eisch voor wat het uithattingserief en de andere waardelooze meubelen in het lot van Leon en Frans Vinck begrepen aangaat;

Kosten ten laste der massa; deze kosten begroot op taxaat.

CORRECTIONEELE RECHTBANK TE ANTWERPEN

8e Kamer. — 15 Januari 1936.

Voorzitter: Mr De Baer.

Rechters: Mrs Schilling en Bervoets.

Op. Min.: Mr Van Hille, Substituut.

Pleiters: Mrs Struyf en Clerckx.

SCHADEVERGOEDING. — AUTO. — WERKE-LIJKE EN BETREKKELIJKE WAARDE.

De eigenaar van een auto heeft niet alleen recht op het bedrag der herstellingskosten, zelfs als deze de werkelijke waarde van den auto te boven gaan, maar op een bedrag dat hem in de gelegenheid zal stellen zich een ander voertuig van dezelfde waarde aan te schaffen.

Op. Min. en Vallaeys t/ Lyen.

Aangezien voorwat de eisch der burgerlijke partij betreft: dat indien de herstellingskosten de werkelijke waarde van den geheelen auto te boven gaat, de vergoeding op dewelke de burgerlijke partij recht heeft niet noodzakelijk op die waarde dient vastgesteld, maar dat zij die waarde wel eenigzins mag overschrijden; dat inderdaad iemand die van het genot van zijn auto beroofd wordt niet schadeloos gesteld wordt door het betalen der tegenwaarde van dien auto; dat hij namelijk een overdrachtstaks zal moeten betalen om zich eenen nieuwen auto van dezelfde waarde aan te schaffen; dat hij ook voor de auto die hij zal aankopen nogmaals de fiscale taxe zal moeten betalen (aankondigingskosten in dagblad, enz.) en zich moeite zal moeten geven om een ander auto uit tweede hand te vinden; dat hij eindelijk nog kosten zal hebben om zijne verzekeringspolis te doen veranderen; dat alle die bestanddeelen in acht dienen genomen te worden voor de bepaling der schadevergoeding;

Aangezien daarenboven de waarde op dewelke moet gerekend worden niet de absolute waarde (waarde in geval van verkoop) maar wel de betrekkelijke waarde die het voertuig voor den eigenaar heeft moeten bezitten, zoodat hij met de som die hem toegekend wordt, zich een ander voertuig, dat voor hem dezelfde waarde heeft, zal kunnen verschaffen;

Aangezien betichte echter beweert dat de waarde van het beschadigd voertuig de 1500 frank niet overtrof; dat zij daarenboven beweert dat het nog mogelijk is de waarde vast te stellen.

Diensvolgens een deskundige dient aangesteld om de betrekkelijke waarde van het voertuig vast te stellen voor de aanrijding.

Om deze redenen en voor degene vermeld in het vonnis à quo, aanvaardt de Rechtbank het beroep, en, erop rechtdoende bij verstek, tegensprekelijk, bekrachtigt het vonnis waarover beroep om door het openbaar Ministerie uitgevoerd te worden volgens zijn vorm en inhoud en verwijst de betichte tot de kosten der twee gedingen.

Hervormt het bestreden vonnis wat de burgerlijke partij betreft;

Alvorens recht te doen zegt dat het voertuig zal onderzocht worden door den heer deskundige John-

VLAAMSche JURISTEN

Abonneert U op het «Rechtskundig Weekblad»

Dufour, Belgiëlei, te Antwerpen, dewelke na eedaflegging de betrekkelijke waarde die het beschadigd voertuig (valeur de remplacement) voor de feiten had, zal bepalen.

CORRECTIONEELE RECHTBANK TE BRUGGE

2e Kamer. — 16 Januari 1936.

Voorzitter : M. Soenen.

Rechters : HH. Kerwyn de Marcke ten Driessche en de Schrevel.

Pleiters : Mrs Osw. Boudolf, der Balie van Brugge en Hebbelynck, der balie van Gent.

BURGERLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID: ART. 1384. — MINDERJARIGE ZON. — FEIT GE-
PLEEGD BUITEN HET WETEN VAN DEN VA-
DER. — NIET TOEPASSELIJK.

ART. 1382-83. — MINDERJARIGE. GOEDE OP-
VOEDING. — VADER NIET AANSPRAKELIJK.

*Wanneer een minderjarige een schuldige daad be-
drijft, dan kan de vader niet aansprakelijk gesteld
worden op grond van art. 1384 indien hij bewijst
dat de minderjarige buiten zijn weten en tegen zijn
bevelen in gehandeld heeft.*

*Op grond van art. 1382 en 1383 kan hen eveneens
geen schuld ten laste gelegd worden wanneer er
blijkt dat hij aan zijn kind een goede opvoeding
gegeven heeft.*

O. M. t/ Degroote.

Overwegende dat er spruit uit de verklaring der ge-
tuigen op 9 Januari 1936 ter zitting gehoord, dat De
Groot Armand als vader van den eersten betichte
hoegenaamd aan zijne plichten niet is te kort ge-
bleven; dat hij aan zijn zoon eene goede opvoeding
heeft weten te geven en dat dezen laatste buiten de
wete zijns vaders, ja zelfs op onregelmatige wijze
in het geheim van den auto bezit genomen had toen
hij het ongeval veroorzaakte, waaruit vloeit dat de
vader geen verantwoordelijkheid af te dragen heeft.

Overwegende dat De Groot Carlo alleen over de
schade aan den kolkmuur der nieuwe Dammepoort-
sluis te Brugge, verantwoordelijk is en dat deze
schade op 2.332,16 fr. dient geschat te worden;

Om deze redenen, en gezien artikel 44 van het
strafwetboek, 1382 en 1384 van het B. W. B., 367
van het wetboek van rechtspleging in strafzaken ge-
wijzigd door artikel 4 der wet van 23 Oogst 1919,
welke door den heer Voorzitter aangeduid zijn ge-
worden;

De Rechtsbank, bij toepassing van bovenberoepene
wetsbepalingen, doet te niet het vonnis van den eer-
sten Rechter voor zooveel het den tweeden betichte
De Groot Armand, burgerlijk verantwoordelijk heeft
verklaard voor de schadevergoeding aan de burger-
lijke partij toegekend. Stelt den tweeden betichte bui-
ten zaak zonder kosten jegens de burgerlijke partij.
Bekrachtigt het vonnis van een eersten Rechter voor
het overige der burgerlijke vordering; de kosten der
openbare partij in het tegenwoordig geding blijven
de ten laste van den Staat in bijwezen der verjaring
der strafvordering zooals hiervoren is gezegd.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUSSEL

3e Kamer. — 18 December 1935.

Referendaris : M. Van der Linden.

Pleiters : Mers Van Rompaye (Antwerpen) en Provis.

ONEERLIJKE MEDEDINGING. — GELIJKTIJDIGE
VERHURING VAN FILMEN AAN VERSCHILLEN-
DE BIOSCOPEN.

*Een kinema-uitbater is niet gerechtigd er zich over te
beklagen dat een door hem gehuurde film aan een
mededingende bioscooponderneming wordt ver-
huurd bij wie de plaatsen merkkelijk beterkoop zijn
en dit alvorens hij zelf gezegde film had vertoond
en tegen een datum kort bij het tijdstip zijner
eigene vertooning indien de normaal ingerichte ver-
toonning van den mededinger deze van den eischer
niet in den weg stond of moest doen mislukken.*

De Laet t/ Van der Heyden.

Aangezien de eisch tot doel heeft :

1° betaling te bekomen eener som van 20.000 frank
uit hoofde van schadevergoeding;

2° de ontbinding van een huurovereenkomst dd.
12 Februari 1935 ten laste van verweerder met toe-
kenning aan den eischer eener schadevergoeding van
fr. 5.000.

1° Betreffende de schadevergoeding van 20.000 fr.

Aangezien bij overeenkomst van 12 Februari 1935
de eischer van verweerder in huur nam den film «Al-
leen voor U» tegen den prijs van 10.000 frank plus
een aandeel van 50 t. h. in de ontvangsten en mits de
prijzen der plaatsen vast te stellen op 3, 4, 5, 6 en
7 frank ;

Aangezien de eischer gezegde film afdraaide in de
week van 26 April tot 3 Mei 1935;

Aangezien gedurende dezelfde week een mededin-
gende bioscooponderneming in dezelfde gemeente, de
aanstaaende vertooning door haar van bovenvernoem-
de film aankondigde;

Aangezien de eischer aan verweerder verwijt den-
zelfde film te hebben verhuurd aan een mededinger
bij wien de plaatsen merkkelijk beterkoop zijn en dit
alvorens hij zelf gezegde film had vertoond, en tegen
een datum kort bij het tijdstip zijner eigene vertoo-
ning;

Aangezien de eischer den verweerder aansprakelijk
stelt voor de schade welke hem werd berokkend door
het feit dat onder voormelde omstandigheden het pu-
blik aan zijn vertooningen werd onttrokken zoodat
hij niet de verhoopte ontvangsten mocht boeken;

Aangezien de verhuring gelijktijdig of opeenvol-
gend van denzelfden film aan den eischer en aan een
derde mededinger, doch tegen een verschillend tijd-
stip slechts dan als onrechtmatig blijkt te mogen aan-
gemerkt worden, wanneer de normaal ingerichte ver-
toonning van den mededinger deze van den eischer
moest in den weg staan en doen mislukken;

Aangezien de verweerder den film «Alleen voor U»
aan den mededinger van eischer verhuurde om te wor-
den afgedraaid vanaf den 17 Mei 1935, hetzij 14 da-
gen na de vertooning van den eischer;

Aangezien dit tijdbestek aan den mededinger vol-
doende reclame mogelijk liet, ter aankondiging zijner

vertooning zonder noodzakelijkheid de vertooning van den eischer in 't gedrag te brengen, door een aankondiging meer dan veertien dagen vooruit en precies terwijl de eischer zelf den kwestieuze film afdraaide;

Aangezien dus de verhuring van bovengenoemde film aan genoemde derde voor een vertooning plaats grijpend veertien dagen na deze door den eischer belegd, bij normaal verloop deze laatste vertooning niet hoefde te schaden;

Aangezien de verweerder de gewraakte verhuring mocht afsluiten vóór de vertooning door den eischer, daar hij regelmatige afwikkeling er van mocht voorzien;

Aangezien derhalve den verweerder geen verwijt heeft en de handelwijze van genoemde derde mededinger zeker niet te zijnen laste kan worden gelegd;

2° Betreffende de ontbinding van de huurovereenkomst van 12 Februari 1935 :

Aangezien de eischer ontbinding van de huurovereenkomst van 12 Februari 1935 vraagt, ten aanzien van de overige bijkomstige filmen, samen gehuurd met de hoofdfilm «Alleen voor U», op grond van de beweerde tekortkoming van den verhuurder met betrekking tot den hoofdfilm;

Aangezien uit bovenstaande overweging blijkt, dat de verweerder geen schuld heeft met betrekking tot voornoemde hoofdfilm en derhalve ook dit tweede deel van den eisch ongegrond is;

Om deze redenen :

Zegt de Rechtbank, rechtsprekende op tegenspraak, dat de eisch ongegrond is, wijst den aanlegger van zijn vordering af met verwijzing in de kosten, geschat op 6 frank.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

2e Kamer.

Voorzitter : M. Somers.
Rechts : MM. De Neef en Van den Berghe.
Referendaris : M. Noppe.
Pleiter : Mter Sulsberger.

BEWIJS. — BESTATIGING DOOR DEURWAARDER. — BEOORDEELING. — STRAFBEDING. — BINDEND VOOR DE RECHTBANK.

Alhoewel men in het algemeen eene deurwaardersbestatiging slechts met groote omzichtigheid als bewijs mag aanvaarden, kan het nochtans in bepaalde gevallen voorkomen dat de bestatiging als geloofwaardig mag aanzien worden.

Waar het gaat over de toepassing van een strafbeding heeft de rechtbank niet te onderzoeken of de behoorlijk vastgestelde overtreding al of niet schade heeft berokkend aan aanlegster.

Matthieu t/ Segers.

Gezien de geboekte dagvaarding op 6 Juli 1934 betekend, strekkende tot betaling eener schadevergoeding ten beloope van 2.500,— frank, om reden dat verweester, herbergierster, op 30 Juni 1934 den toegang tot hare kelders geweigerd heeft in overtreding met de bepalingen van eene akte van de over-

eenkomst tusschen partijen verleden op 19 December 1929;

Aangezien de eisch ongegrond is;

Aangezien verweester zich door gemelde overeenkomst verbonden heeft in hare café uitsluitelijk bieren te verkoopen voortkomende van aanlegster en zulks gedurende den duur eener leening toegestaan door aanlegster aan verweester en verders gedurende de negen daaropvolgende jaren zich verbindende ook ten allen tijde toegang te verleen tot hare kelders, lokaal of andere bergplaatsen der dranken, elke weigering van toegang te verleen tot deze plaatsen moetende aanzien worden als eene overtreding op de verplichting van uitsluitelijken verkoop van bieren voortkomende van aanlegster, recht gevende tot eene schadevergoeding van 2.500,— frank ten voordeele van deze laatste;

Aangezien geene enkele bepaling van bovengemeld kontrakt er op wijst dat het strafbeding niet meer van toepassing zou zijn na de teruggave door verweester van de ontleende gelden;

Aangezien zulke beperking niet voorzien is in het kontrakt;

Dat dit laatste een geheel vormt en men dus in tegenstrijd met de bewering van verweester moet beslissen dat het strafbeding wel toepasselijk is op de door aanlegster ingeroepen overtreding;

Aangezien de verplichting van verweester van toegang te verleen tot hare kelders bestaat onafhankelijk van het feit dat aanlegster al dan niet verhuurster is van de lokalen door verweester betrokken;

Aangezien aanlegster om de overtreding vast te stellen zich steunt op een exploot van bestatiging van deurwaarder Van Elsacker in dato 30 Juni 1934;

Aangezien de overeenkomst niet bepaalt door wien ter uitsluiting van alle andere personen, het bezoek der kelders van verweester moest geschieden;

Aangezien verweester dus ten onrechte opwerpt dat dit bezoek slechts mocht geschieden door eene der beheerders of bestuurders der aanleggende maatschappij;

Aangezien, alhoewel in het algemeen eene deurwaardersbestatiging slechts met groote omzichtigheid als bewijs moet aanvaard worden, men nochtens in het huidige geval de bestatiging van deurwaarder Van Elsacker als geloofwaardig mag aanzien;

Aangezien het feit dat deze bestatiging niet betekend werd aan verweester zonder belang is ter zake;

Aangezien verweester de materiele toedracht zelve van de bestatiging niet betwist, en dat hare formeele weigering om aan den deurwaarder, en zijne getuigen toegang te verleen tot haren kelder of achter het buffet van haar café door haar voorzeker, verkeerdelijk, bij vergissing of met opzet, gesteund werd op de onjuiste verklaring dat het litigieuse kontrakt toepasselijk was op hare vroegere woonst, Sint Gummarusstraat, 49, en niet op hare nieuwe woonst, Falconplein, 30;

Dat zij dus in alle geval een fout begaan heeft met geen toegang te verleen;

Aangezien waar het gaat over toepassing van een strafbeding (artikel 1152 van het Burgerlijk Wetboek) de Rechtbank niet hoeft te onderzoeken of de behoorlijk vastgestelde overtreding al of niet schade

heeft berokkend aan aanlegster (Verbr. 6 Juni 1912 P. 1912 I. 332);

Om deze redenen.

Verklaart de Rechtbank den eisch gegrond. Dienvolgens veroordeelt verweerster om aan aanlegster ten titel van schadevergoeding te betalen de som van twee duizend vijf honderd frank, te samen met de gerechtelijke intresten en de kosten des geding.

Verklaart het vonnis behalve voor de veroordeeling tot de kosten, uitvoerbaar niettegenstaande beroep en zonder zekerheidsstelling.

VREDEGERECHT TE SOTTEGEM

23 Januari 1936.

Vrederechter : M. L. Cogen.

Pleiters : Mrs Hemelen en Ronse.

BEVOEGDHEID EN AANLEG (IN BURGERLIJKE EN HANDELSZAKEN). — GEMENGDE VORDEERING. — BEVOEGDHEID.

Wanneer eene overeenkomst (omnium verzekering) een handels- en een burgerlijk karakter heeft, is alleen de burgerlijke Rechtbank bevoegd om te kennen over de betwistingen waartoe zij aanleiding geeft.

Caisse Patronale t/ Schotte.

Aangezien deze zaak reeds vóór de Handelsrechtbank werd gebracht, welke zich bij vonnis van 18 Juni 1935, onbevoegd verklaarde;

Aangezien verweerder beweert dat het Vrederecht niet bevoegd is om de zaak te bevonnissen, omdat hij handelaar is, en de zaak de waarde van 1000 frank overtreft;

Aangezien, ware dit enkel zóó, onze Rechtbank inderdaad onbevoegd zou zijn;

Aangezien er echter meer is en er inderdaad spruit uit de Polis Nr 127-606 (Omnium-verzekering op automobielijsen) dat die overeenkomst werd aangegaan voor den handel en ook voor de wandeling; aldus heeft de overeenkomst tezelfdertijd een handels- en een burgerlijk kenmerk; juist daarom heeft de handelsrechtbank van Aalst, zich onbevoegd verklaard, en met recht omdat het geding meer omvattend (complexe) en onverdeelbaar is, en dat een dergelijk geding vóór de gewone rechtbank moet gebracht worden; daar de exceptie rechtbank (hier was het de handelsrechtbank) slechts kennis mag nemen van zekere door de Wet bepaalde zaken;

Aangezien nu, om dezelfde reden, onze Vrederechterbank, eveneens exceptie rechtbank, zich ook dient onbevoegd te verklaren;

Aangezien inderdaad, in het voorliggend geding, er spraak is van eene en zelfde overeenkomst, welke tezelfdertijd een handelskarakter, en een burgerlijk karakter heeft; overtrof nu de waarde der zaak de 1000 frank niet, dan zou Onze Rechtbank, luidens art. 1 al. 3 van het K. B. N. 63 van 13 Januari 1935, wel bevoegd geweest zijn; echter belooft de waarde 3111,20 frank; er is dus inzake een commercieel kenmerk dat onze Rechtbank onbevoegd maakt, en wegens het welke zooals hooger gezegd, de gewone

Rechtbank van Eersten Aanleg had moeten aangesproken worden; Zie Rép. prat. du droit belge, tome II, verbo Compétence en matière civile et commerciale, Titre II, chap. I, § 2, actions complexes et indivisibles, A, principes, N° 30, 31 en 32;

Aangezien deze stelling nog veel meer kracht bekomen heeft, sedert de Wet van 15 Maart 1932, zekere artikelen van de Wet van 25 Maart 1876 op de bevoegdheid, gewijzigd heeft, namelijk art. 8, waardoor meer dan ooit de Rechtbank van Ien Aanleg, tot de waardigheid van gewone Rechtbank, die over allerlei welkdanige zaken mag beslissen (art. 8 alinea 2), verheven werd, en art. 37bis werd bijgevoegd, volgens hetwelk, ingeval van verknochtheid (connexité) en aanhangigheid (litispendinge), de zaken van eene rechtbank naar eene andere verzonden mogen worden, volgens de aldaar vastgelegde regelen, en in welk art. 37bis er onder meer gezegd wordt: « De handelsrechtbank zal boven het Vrederecht verkozen worden... » zoodat in geval van samenhang en aanhangigheid, er nu wel tusschen handelsrechtbank en Vrederecht « une cause légale de préférence » bestaat;

Aangezien, trouwens, er spruit uit de polis en uit de hoedanigheid van handelaar van den verweerder dat de aard der zaak in voornaamste orde een handelskarakter heeft;

Aangezien dus, in de voorliggende zaak het geding had moeten gebracht worden voor de Rechtbank van Eersten Aanleg; (Zie hieromtrent J. des Juges de Paix, — juin-juillet, 1932, blz. 254, en volgende, de studie van Mter G. Van Eecke, Vrederechter van het eerste Kanton van Schaerbeek, getiteld « Modifications au Code de Procédure Civile »);

Om deze redenen:

Wij, Vrederechter, beslissende tegensprekelijk en in eersten Aanleg;

Verklaren ons onbevoegd.

VREDEGERECHT TE ANTWERPEN

4e Kanton. — 28 December 1935.

Vrederechter : M. V. De Keyser.

Pleiters : Mers Gillain en Schöller.

BETALING DOOR EEN DERDE. — GELDIGHEID. ELECTRICITEITSBEDEELING. — STROOMVERBRUIKER. — AANVAARDING DER GESTELDE VOORWAARDEN EN TARIEVEN.

Een schuldeischer is niet gerechtigd de betaling door een derde aangeboden te weigeren indien hij daardoor geen afstand van rechten hoeft te doen en geene verplichtingen moet erkennen tegenover den derde.

Een stroomverbruiker wordt vermoed de voorwaarden bij te treden die voor de stroomlevering aan alle verbruikers worden gesteld en ingeval van vergunning door de bestuurlijke overheden worden opgelegd.

Janssens t/ Cie Electricque Anversoise en I. M. E. A.

Aangezien de heer Janssens, de N. V. Compagnie Electricque Anversoise thans Compagnie Anversoise de participations Financières et d'Entreprises en ten derde de N. V. maatschappij voor electriciteits-

bedeeling te Antwerpen, verklaren vrijwillig voor ons te verschijnen om ons de betwisting onder hen ontstaan voor beoordeeling te onderwerpen en er vonnis over te vragen;

Aangezien de betwisting onder partijen over het volgende gaat: Janssens eischt van de Compagnie Electrique Anversoise terugbetaling eener som van 100 fr. die hij destijds ten titel van waarborg gestort heeft:

Imea op hare beurt vraagt aan Janssens betaling eener som van 221,02 fr. voor stroomlevering gedurende zekeren tijd.

Aangezien Imea tevens verklaart dat zij bereid is van het haar verschuldigd bedrag van 221,02 frank 100 frank af te trekken, zijnde het bedrag van de waarborgsom welke Janssens destijds in handen van de Compagnie Electrique Anversoise gestort heeft;

Aangezien het voor Janssens geen praktisch belang heeft de gestorte waarborgsom terug te krijgen of van de Compagnie Electrique Anversoise of van Imea; dat het zelfs onder rechtskundig oogpunt voor hem onverschillig zijn moet, die terugbetaling te verkrijgen van Imea, indien hem daarbij niet gevraagd wordt afstand te doen van rechten welke hij zou bezitten tegenover de Compagnie Electrique Anversoise of verplichtingen te erkennen in voordeel van Imea; en daar het aanbod van Imea niet afhankelijk gesteld wordt van zulke voorwaarde, heeft Janssens niet het recht het af te wijzen;

Aangezien het er dus nog maar alleen op aan komt te weten of Janssens eene schuld heeft van 221,02 fr. voor levering van elektrischen stroom voor het tijdvak gaande van 13 Februari tot 10 Juli 1934, en of de Intercommunale vennootschap Imea gerechtigd is deze som in haren naam en voor hare rekening op te vorderen;

Aangezien Janssens niet ontkent dat hem gedurende de hiervoor bepaalde periode, elektrische stroom geleverd is geworden en dat hij dan ook bereid is dit verbruik te betalen, doch niet aan fr. 2.10 maar wel aan fr. 1,68 — prijs welke bepaald werd in de mondelinge overeenkomst die hij op 15 Januari 1932 met de voormalige Compagnie Electrique Anversoise aangaan had;

Aangezien echter de vergunning waarvan deze laatste maatschappij houdster was, ten einde gekomen is op 14 Februari 1932, zoodat ook de mondelinge overeenkomst op 15 Januari 1932, noodzakelijk vervallen is en vervallen moest den 14 Februari daaropvolgend vermits zij gemaakt was geworden voor den duurtijd van de vergunning.

Aangezien nu de stad Antwerpen zelf van af 15 Februari tot November 1932 de elektrische stroombedeeling in regie uitgebaat heeft om dan in die maand November de exploitatie in handen te geven bij wijze van vergunning aan de Imea;

Aangezien het dus wel buiten allen twijfel staat dat de stroom welke Janssens in 1934 verbruikt heeft hem geleverd is geworden door Imea;

Aangezien nu Janssens, alhoewel hij beweert nooit eenige overeenkomst met Imea getroffen te hebben toch bereid is de gedane levering aan haar te betalen, op voet van het abonnement door hem onderschreven bij de Compagnie Electrique Anversoise en dus aan fr. 1,68 als reden voor de handelwijze betoogt Janssens dat Imea tegenover hem de verplichtingen van

de Compagnie Electrique Anversoise overgenomen heeft;

Aangezien echter deze bewering volkomen grond mist, vermits de mondelinge overeenkomst met de Compagnie Electrique Anversoise slechts gemaakt was voor den tijd gedurende denwelken deze maatschappij zou blijven genieten van de haar verleende vergunning en dus zooals hiervoor reeds gezegd is noodzakelijk samen met de vergunning op 14 Februari 1932 vervallen moest;

Aangezien Janssens beweert dat toch in feite de Imea de verplichtingen van de Compagnie Electrique Anversoise tegenover hare abonnementen overgenomen heeft, maar die bewering zou hij moeten staven met eenig degelijk bewijs, vermits hetgeen hij als dusdanig aanhaalt — het bezit door de Imea van de stedelijke geleidingen welke vroeger aan de Compagnie Electrique Anversoise toebehoorden — desaan gaande geene afdoende betekenissen heeft;

Aangezien Janssens, zonder schriftelijke verbintenis tegenover Imea, toch verbruiker is gebleven van Imea, en dat derhalve die handelwijze logisch niet anders te begrijpen is dan wel dat hij bij voorbaat die voorwaarden zou bijtreden, welke Imea zou verkrijgen van en haar zouden opgelegd worden door de bestuurlijke overheden;

Aangezien Janssens trouwens zoo min als welke andere stroomverbruiker ook, heeft kunnen meenen dat de stroom hem zou blijven geleverd worden aan denzelfden prijs vastgesteld door de Compagnie Electrique Anversoise; — hij ook is evenals elke andere abonnement bij de Compagnie Electrique Anversoise van het tegenover gestelde verwittigd geworden en hij moest de raadsbesluiten kennen van het gemeentebestuur waarbij de nieuwe tarieven openbaar werden vastgesteld en diegene van de Bestendige Deputatie waarbij die tarieven openbaar goedgekeurd werden, — en bijgevolg verplichting opgelegd werden aan al wie aanspraak maken zou op de diensten van de vergunninghoudster.

Om deze redenen:

Wij, Victor De Keyser, Vrederechter van het vierde kanton der Stad Antwerpen, recht doende zoo over den eisch van Janssens tegen de Compagnie Electrique Anversoise als over de vraag van Imea tegen Janssens, veroordeelen deze laatste om aan Imea te betalen voor stroomverbruik de somme van 221,02 frank, onder aftrek eener som van 100 fr., zijnde het bedrag van den waarborg door Janssens verleend aan de Compagnie Electrique Anversoise.

Nota. — Het vonnis neemt aan dat een bedeelingsovereenkomst waarvan de waarde de 150 Fr. te boven gaat, rechtsgeldig door een vermoeden van stilzwijgendheid bewezen is.

Contra: Art. 1341 B. W.

Vlaamsche Juristen

Abonneert U op het

RECHTSKUNDIG
WEEKBLAD !!!

Begrooting van het Ministerie van Justitie voor het dienstjaar 1936.

Verslag namens de Commissie voor de Justitie en de burgerlijke en strafrechterlijke wetgeving (I), uitgebracht door den Heer Sinzot.

Mevrouw, Mijne Heeren,

De begrooting van het Ministerie van Justitie werd ons overgemaakt door den Senaat.

De Commissie heeft ze eenparig goedgekeurd.

De verslaggever zal, de overlevering getrouw, de verscheidene punten behandelen.

* * *

De Commissie voor de Justitie van de Kamer is het met den achtbare verslaggever van den Senaat eens in velerlei opzicht :

de behandeling van de magistraten komt niet overeen met hun ambt ;

de aansprakelijkheid wegens vervoerongevallen moet, zonder verwijl, geregeld worden ten minste door middel van de verplichte verzekering ;

in de vlug gemaakte weleens gevaarlijke bepalingen der besluitwetten, moet orde en samenhang gebracht worden ; de wijze van openbaar maken voldoet niet ;

en bovendien dringen wij, met den verslaggever van de Senaatscommissie er op aan dat het stelsel der besluitwetten zoo spoedig mogelijk een einde neme.

Bij het critisch onderzoek er van zal blijken hoe gegrond deze wensch is.

Ten slotte, dringt zich de herziening op van het statuut der handelsvennootschappen ; de persoonlijke rechtsvordering der aandeelhouders (voorstel Brunet) ; de rechtsomschrijving van de inbrengen in de vennootschap ; het toezicht op het beheer ; ten slotte, de uitdrukkelijke regeling van de aansprakelijkheid van de beheerders van vennootschappen, — op al deze hervormingen dringen wij aan, samen met den achtbaren heer Meyers.

* * *

Wij hebben echter bezwaren tegen zijn instemming met de ingrijpende wijzigingen welke de heer Procureur generaal Destexhe van de balie van Luik zou willen toebrenge aan het wetboek van strafvordering.

Wij zouden deze wellicht begrijpelijk vinden, indien het onderzoek op tegenspraak was.

Het meerendeel er van lijkt ons echter, onder het huidig stelsel, onaannemelijk.

Deze ontwerpen werden bij de « Union belge de Droit pénal » aanhangig gemaakt in een verslag van Mr Collignon en de voorgestelde wenschen werden vinnig bestreden : er werd een commissie samengesteld bestaande uit de raadsheeren Simon en Schuind, de heeren advocaten Collignon, Baccara en Joffé met de opdracht deze voorstellen te onderzoeken ; de « Union » zal het verslag dezer Commissie op een volgende vergadering behandelen.

De « Union belge de Droit pénal » aarzelt dus uitspraak te doen.

Trouwens, indien men aannemen kan dat het recht van verzet eenigszins beperkt worde — waarbij men voorzichtig te werk gaan moet, — zijn de overige hervormingen gevaarlijk voor de persoonlijke vrijheid — welke, naar wij vertrouwen, nog eenige sociale waarde heeft — en voor de uitvoering der Gerechtigheid in de juiste beteekenis van het woord. b

Onder voorwendsel den last van de Raadkamer te verlichten, zullen de hervormers hem ingewikkelder maken : en het volstaat de rede van den achtbaren Procureur-generaal bij het Hof te Luik te lezen, om in te zien dat verscheidene speciale te voorziene of niet te voorziene gevallen (gevallen met verscheidene beklagden, tusschenkomst der burgerlijke partij) aanleiding zullen geven tot

moeilijkheden met de oplossing waarvan veel tijd zal gemeoid gaan.

Zonder te gewagen van de voorzieningen welke onvermijdelijk tegen de aldus gevelde beslissingen zullen loskomen.

Anderzijds, verleent de Raadkamer vrij vaak ontslag van rechtsvervolg in rechte en in feite : verlicht men hiermede niet de rol van de Correctioneele Rechtbank ?

Ten slotte, met een stelsel als het onze waarin het onderzoek niet op tegenspraak is, is de Raadkamer een ernstige waarborg voor het recht van verdediging.

Door te bepalen dat men deze tusschenkomst zal moeten aanvragen, zal men ervaren en vaste klanten van het gerechtshof bevoordeelen, die nooit zullen verzuimen deze tusschenkomst in te roepen ; zal men gevaar loopen schade te berokkenen aan onervaren personen wier verschijning voor de Raadkamer de schande van de correctioneele rechtbank had kunnen voorkomen.

Indien het hedendaagsch recht streeft naar de vereenvoudiging der burgerlijke rechtspleging, heeft het ook een algemeene strekking om de crimineele rechtspleging met veel voorzorgen te omringen, ten einde dwalingen te voorkomen (2).

België gaf het voorbeeld van den vooruitgang op dit gebied ; wij zouden dan ook niet gaarne zien dat zulks niet meer het geval zijn zou.

* * *

Er zou ook veel te zeggen zijn in verband met het beroep.

Met den achtbaren verslaggever van den Senaat, verzetten wij ons tegen iedere inkrimping van het recht van beroep in strafzaken.

Het gaat hier niet alleen om geld, maar om vrijheid en eer.

Ieder inkrimping van het recht van beroep in strafzaken is een terugkeer naar de oude dwalingen welke de heer Simon zou raak beschreef in zijn werk *La Procédure criminelle sous l'ancien régime* (3).

Het is al erg genoeg dat in de oogen van sommige — ik zeg sommige — magistraten van beroep de veroordeeling in eersten aanleg een vooroordeel is.

* * *

Ik begrijp echter goed dat de achtbare verslaggever van den Senaat, na den heer Procureur generaal Destexhe, uiting geeft aan zijn bezorgdheid over de ramspoedige gevolgen welke het recht van beroep hebben kan op de rechten van de slachtoffers van auto-ongevallen.

Na in eersten aanleg schadevergoeding bekomen te hebben, ingevolge een tusschenvonnis waartegen beroep zou aange teekend zijn, zou een ernstig benadeelde burgerlijke partij de betaling van wat haar verschuldigd is nog langer zien uitstellen door het beroep van het eindvonnis.

Intusschen kan de beklagde zich onvermogen doen verklaren, zoodat de vergoeding van de geleden schade denkbeeldig wordt.

De achtbare verslaggever van den Senaat vroeg zich dan ook af :

« Waarom aan den strafrechter, voor wien de burgerlijke zaak is gebracht, niet het recht geven wegens de omstandigheden de tenuitvoerlegging bij voorraad van de uitspraak gelasten, hetzij voor de uitgesproken veroordeeling in haar geheel, hetzij voor een deel met of zonder borgstelling ? Waarom de regelen van het burgerlijk recht niet uitgebreiden tot de burgerlijke zaken aangebracht voor de strafrechtbank ? Waarom althans den rechter niet toe-

laten de consignatie van de toegekende sommen te gelasten?

«Laat ons, zegt de Procureur-generaal bij het Hof te Luik, aan den strafrechter de zorg van beoordeeling overlaten, zooals de wet dit voor den burgerlijken rechter voorziet. Het kwaad is uitgebreid genoeg opdat de toepassing van het redmiddel niet een buitengewoon karakter zou dragen.»

Deze maatregelen zouden wij niet kunnen onderschrijven.

En wij nemen de gelegenheid te baat om te zeggen dat het begrip van de tenuitvoerlegging bij voorraad van het vonnis afgeleid werd van zijn oorsprong en zijn doel en welke gevaren bij zijn toepassing aan het licht getreden zijn.

Voor sommige rechtbanken is de tenuitvoerlegging bij voorraad, niettegenstaande voorziening en zonder borg, een gebruikelijk beding geworden.

Wij zouden er een eed op durven doen dat, in sommige moderne griffies, de formule gereed in den zethaak staat.

De rechtsbeoefenaars weten echter tot welke rampspoedige gevolgen deze tenuitvoerlegging bij voorraad leiden kan.

Laten wij een geval uit honderd van denzelfden aard nemen: een wisselagent dagvaardt menschen van den burgerstand tot betaling van belangrijke sommen wegens beurshandelingen waartoe de aanlegger zelf zich niet had mogen leenen. De rechtbank van koophandel veroordeelt tot betaling en gelast de tenuitvoerlegging bij voorraad van het vonnis. Men voorziet zich in beroep. De wisselagent laat de goederen der verweerders gerechtelijk verkoopen; hun onroerende goederen worden verkocht en zij worden tot den bedelstaf gebracht. Een jaar later, verandert het Hof het vonnis in eersten aanleg en verklaart dat de eischers in beroep niets verschuldigd zijn.

Deze gaan dus, naar zij meenen, de betaalde sommen terugkrijgen en wellicht schadevergoeding eischen van den wisselagent.

Deze is echter onvermogen geworden: en het arrest, de *eindbeslissing*, zal niet kunnen uitgevoerd worden: de eischers in beroep zullen, kort en goed, onrechtvaardig uitgeschud blijven.

Moet men dit misbruik uitbreiden tot de beslissingen geveld door het strafgerecht?

Naar onze meening niet.

Trouwens, hiertegen verzet zich een ander rechtsbegrip.

Immers, de burgerlijke rechtsvordering wordt aan de strafvordering gekoppeld, zoodat het dwaas zijn zou een verschillenden weg te volgen voor de tenuitvoerlegging.

* * *

Kan er dan niets gedaan worden?

Wij zijn van oordeel dat de consignatie van de als schadevergoeding verschuldigde som in overweging kan genomen worden.

Maar dan moeten er redenen bestaan, welke moeten vastgelegd worden in rechtsgronden.

Elk vonnis, aldus artikel 97 van de Grondwet, vermeldt de gronden waarop het rust.

Waarom zou zulks niet gelden voor de beslissing welke een buitengewonen maatregel als de consignatie gelasten zou?

* * *

Al deze maatregelen zijn echter slechts lapmiddelen.

Het is eigenaardig dat, op onze dagen, de hervormers vooral het oog gericht hebben op vraagstukken van bevoegdheid en van rechtspleging.

Men streeft in de eerste plaats naar rationalisatie van de rechtspraktijk, blijkbaar, met de bekommernis deze aan te passen aan het vermeld rythme van onzen tijd: men moet snel recht bedeele, wat niet steeds goede rechts-bedeeling is (4).

De oplossingen zijn, evenwel, gemakkelijker te vinden en zij bieden meer vastheid, in de sociale ontwikkeling van de algemeene rechtsbegrippen.

Zouden deze vraagstukken van beperkt beroep, tenuit-

voerlegging bij voorraad, consignatie, zich zoo scherp voordoen, indien morgen de verplichte verzekering aan de automobilisten opgelegd werd?

Wegens onze wetten op de verzekeringen en de maatregelen welke zouden genomen worden, zou er geen sprake meer kunnen zijn van onvermogen.

Daarenboven, zou het aantal ongevallen afnemen, daar de doodrijders automatisch zouden uitgeschakeld worden omdat zij geen verzekeraar meer zouden vinden en, bijgevolg, geen voertuigen meer zouden mogen besturen.

De Commissie voor de Justitie dringt aan opdat de Commissie waarbij het door den Senaat goedgekeurd wetsontwerp op de politie van het rijverkeer aanhangig is, het wetsvoorstel zou onderzoeken, dat wij de eer hadden in te dienen met het oog op de burgerlijke aansprakelijkheid van de bestuurders van motorrijtuigen: de vergelijking van beide teksten ware niet overbodig.

* * *

Het is pijnlijker vast te stellen dat het Gerecht in gebreke blijft dan dat het te traag werkt.

Reeds sedert vele maanden, maken rechtsgeleerden, ambtenaren en onderhoorigen zich kregelmatig omdat het wetsvoorstel op het hof van geschillen van bestuur bij de Commissie hangen blijft.

Het vraagstuk is ingewikkelder dan men denkt, vooral in grondwettelijk opzicht.

En, naar onze meening, is het misschien nuttig even het bestek op te maken.

Het ontwerp, dienaangaande ingediend door den achtbaren heer Carton de Wiart, heeft reeds enkele voorgangers gehad (5).

In 1832, werd door den heer George Legrand, senator voor Bergen, de oprichting van een Raad van State voorgesteld, waarvan de rol vooral van wetgevenden aard zou zijn, doch tevens een zekere bevoegdheid zou hebben op gebied van geschillen.

In 1833, diende de heer Rogier een ontwerp in betreffende een Raad voor Wetgeving; doch de heer de Theux stelde voor aan deze bevoegdheid te verleenen «om een beslissing te treffen nopens de aangelegenheden die niet noodzakelijk tot de bevoegdheid der rechtbanken behooren, nopens de mijnconcessies, en,»

Reeds in 1834, werd door den heer de Haussy, verslaggever van het ontwerp Duval de Beaulieu, de quaestie der grondwettelijkheid opgeworpen: hij was van oordeel dat het verleenen van een rechtsmacht voor geschillen van bestuur aan den Raad van State inbreuk zou maken op artikelen 92 en 93 der Grondwet.

Het ontwerp verviel ten gevolge van de Kameronthinding in 1848.

Nieuwe poging vanwege Rogier, in Juli 1853, vervolgens vanwege den heer d'Anethan, in 1855, beide zonder gunstigen uitslag.

In 1912, werd door den Raad voor Wetgeving een wetsontwerp opgemaakt, waarbij vooral de gevallen werden beoogd van verantwoordelijkheid van den Staat uit hoofde zijner handelingen als publieke macht.

Tenslotte, werd de vraag gesteld in 1921, ter gelegenheid van de herziening der Grondwet.

Tot het verwerpen van het voorstel tot herziening, voert de heer Bonnard, professor aan de Rechtsfaculteit, te Bordeaux, volgende tamelijk zonderlinge redenen aan (6):

«Om de hervorming mede te helpen verwezenlijken, en gezien haar technisch uitzicht, stelde de Regeering een extraparlamentaire commissie samen, welke de quaestie diende te onderzoeken terzelfder tijd als de Commissie van de Kamer der Volksvertegenwoordigers. Deze extraparlamentaire commissie diende een voor het ontwerp der Regeering gunstig verslag in. Doch, zoowel uit verzet tegen een stelsel dat zij te zeer gelijkend vond met het Fransch stelsel, als uit lichtgeraaktheid omdat de Regeering de hervorming door eene extraparlamentaire commissie had laten onderzoeken, was de Commissie van de Kamer volkomen gekant tegen de bepalingen van het ontwerp voor

herziening betreffende den Raad van State en wees deze van de hand.

Daar de Regeering, bij de quaestie der herziening, volkomen onzijdig wilde blijven ten overstaan van strijdige opvattingen, durfde zij geen druk uitoefenen op de Commissie van de Kamer ten gunste van den Raad van State, door haar voorgesteld, en liet zij hare voorstellen aan hun lot over.»

En de heer Velge beoordeelt als volgt het verslag van den heer Mechelynck over het ontwerp der extraparlamentaire Commissie :

« De Parlementaire Commissie der XXI sloot zich, ongelukkiglijk, aan bij het advies uitgebracht door haren verslaggever, den heer Mechelynck.

De lezing van dit trouwens zeer oppervlakkig stuk, weinig overeenstemmend met het belang van het behandelde onderwerp, en waarin de belangrijke rechtskundige werken niet worden aangehaald, welke over die zaak handelden, geeft ons den zeer duidelijken indruk dat de steller er van stelselmatig gekant was tegen elke hervorming, zoowel wat betreft de wijziging voorgesteld door de Extraparlamentaire Commissie als elk voorstel tot inrichting van een Hof voor geschillen van bestuur. Verder zullen wij de bewijsvoering van den verslaggever onderzoeken; deze hield er vooral aan het standpunt te verdedigen dat de tusschenkomst van de rechterlijke macht op het gebied van geschillen tot vernietiging, een rechtstreeksche inbreuk zou zijn op het beginsel van de scheiding der machten, hetwelk door onze grondwetgevers tot basis werd gesteld van onze grondwet; hij achtte het trouwens niet noodig, de woorden « scheiding der machten » nader toe te lichten, alhoewel op afdoende wijze werd bewezen dat zij eene geheel verschillende beteekenis hadden in het Belgisch grondwettelijk recht en in het Fransch grondwettelijk recht.

Wat de oprichting betreft van een rechtsmacht voor geschillen van bestuur, de heer Mechelynck vond dit nutteloos; het volstond, volgens hem, dat de gewone wetgever de werking verbeterde van de bestaande bestuurlijke rechtspraken, zonder de grondwettelijke instellingen te wijzigen.»

Uit de besprekingen moet men nochtans de verklaring onthouden, die de heer Franck aflegde in de vergadering der Kamer van 7 Juni en die niet werd weerlegd; hieruit blijkt dat de Grondwet zich niet verzet tegen de oprichting door den gewonen wetgever van een Hof voor geschillen van bestuur (7).

* * *

Niettegenstaande de parlementaire nederlagen, staat de gedachte van een, trouwens, nogal slecht bepaalde Raad van State, steeds in de branding der leerstellige twisten.

De eenen wilden er een laboratorium van maken waar de wetsontwerpen in orde zouden gebracht worden.

Edmond Picard, met zijn gewone energie en krachtige woorden, stelde voor een raad voor wetgeving op te richten, om een einde te maken aan « de slecht opgestelde wetten ».

Met dezelfde kracht, doch droger, minder grootsprakerig, bestreed Woëste deze instelling, in termen die pikant genoeg zijn om hier te worden weergegeven :

« Ik denk dus dat de Kamers beslist elke hervorming van dien aard zouden moeten verwerpen. Ik zeg niet dat ze ongrondwettelijk zou zijn; doch het dient nochtans erkend, dat in de oogen van het Congres, er in onze politieke organisatie geen plaats was voor een raad van State. Het Congres wilde klaarblijkelijk de rechten begunstigen der natie, en zeer weinig deze van de lichamen die niet van de kiezers afhangen.

Indien, tegen mijn verwachting in, werd voorgesteld een Raad van State op te richten, ben ik overtuigd dat dit voorstel geen openbare bespreking zou kunnen doorstaan.

De heer Pirmez, die zeker een schrandere geest is, had getracht het tot stand komen der wetten te bespoedigen, door verscheidene bepalingen die een zeer gunstig samen-

gestelde commissie aanvaard had. Deze bepalingen werden besproken in de voorlaatste zitting.

Onmiddellijk werden kritieken uitgebracht, en eenieder heeft moeten erkennen dat het ontwerp niet aanvaardbaar was; men heeft er een begrafenis van eerste klas aan bezorgd. Hier zou hetzelfde gebeurd zijn. Welk belang kan men er dan bij hebben een wetsontwerp aan hetzelfde lot bloot te stellen, waarbij de oprichting wordt voorzien van een zeer dure nieuwe instelling waaruit slechts moeilijkheden kunnen voortspruiten?»

Twintig jaar nadien, werd op voorstel van den toenmaligen Minister, den heer Carton de Wiart, de Raad voor Wetgeving ingesteld bij het Ministerie van Justitie.

* * *

Edmond Picard was het ook die, in 1880 reeds, in de inleiding tot deel IV der *Pandectes*, de gedachte uitte van de bestuurlijke rechtsmachten.

Doch met welke overdrijving en welke miskenning ook van het grondwettelijk recht! « Onze wetgeving, zoo schreef hij, zal slechts ernstig blijken geven van eenheid, van stevigheid wat betreft de macht om te oordeelen, en de waarborgen die er uit voortspruiten voor de rechten van derden, wanneer de bestuurlijke rechtsmacht, in al haar toepassingen en in elken graad, de geslotenheid en de harmonie zal hebben van onze gewone rechtbanken.»

Op het Congres voor bestuurlijke wetenschappen dat te Brussel gehouden werd, in 1910, onderlijnde hij zijn standpunt nog met aan de rechters bevoegdheid te ontkennen over de geschillen van bestuur, omdat zij de bestuurswetenschap niet kennen.

Er waren, dat kan men denken, veel tegensprekers; en, reeds in 1910, stelt de heer Errera voor de geschillen tot nietigverklaring te onderwerpen aan het Hof van Verbreking.

Wij kwamen pas uit de Universiteit, waar deze vraagstukken nog met onzekerheid behandeld werden, wanneer het boek van den heer Marcq de eerste slagen kwam toebrengen aan de klassieke opvatting van de scheiding der machten en aan de rechtspraak die er op steunde (9).

Hij aanvaardde de bevoegdheid der gewone rechtbanken om te beslissen in zake van de aansprakelijkheid der openbare macht; doch het schijnt wel, indien men zijn werk dat thans een beetje schuchter aandoet, herleest — dat de heer Marcq, liever dan deze uitbreiding van bevoegdheid, de oprichting zou zien van gespecialiseerde bestuurlijke rechtsmachten (10).

De heer Bourquin, in het werk dat hij het volgend jaar uitgaaf onder den titel van : « La protection des droits individuels contre les abus de pouvoir de l'autorité administrative en Belgique » verdedigde hetzelfde standpunt als de heer Marcq.

Doch, om ik weet niet welke grondwettelijke bezwaren, ontzegde hij aan elke rechtsmacht, behalve aan den Koning — dien hij trouwens deed bijstaan door een Raad van advies — bevoegdheid om uitspraak te doen in zake van de geschillen tot nietigverklaring (11).

* * *

Tenslotte, nam de heer Wodon de thesis over van den heer Errera, doch ontwikkelde ze en breidde ze uit (12).

Hij toont aan hoe de rechtspraak die steunt op de scheiding der machten en die ingegeven wordt door de Fransche rechtsleer, in strijd is met de Grondwet.

En hij spreekt zich uit voor de bevoegdheid der gewone Rechtbanken.

De Extraparlamentaire Commissie van 1921 was trouwens van dezelfde meening; zij stelde voor aan artikel 105 der Grondwet de volgende alinea toe te voegen : « Het Verbrekingshof doet uitspraak, op de wijze geregeld door de wet, over de geschillen omtrent de bevoegdheid en over de eischen tot nietigverklaring wegens machtsoverschrijding, ingesteld tegen de handelingen van de bestuursoverheden.»

Het overzicht wordt besloten met de toelichting van het

wetsvoorstel van den achtbaren heer Carton de Wiart dat, met verwerping van wat wij de rechterlijke oplossing zullen noemen, er toe strekt een Hof in te stellen voor geschillen van bestuur.

Dit Hof zou voor taak hebben uitspraak te doen:

1° Over de vorderingen tot herstel van een schade veroorzaakt door een handeling of een verzuim op bestuurlijk gebied, in al de gevallen waar kennisneming daarvan door de Grondwet en de van kracht zijnde wetten niet aan de rechtbanken werd opgedragen; het Hof vonnist naar billijkheid en met inachtneming van al de omstandigheden zoo wel van openbaar als van privaat belang;

2° Over de eischen tot nietigverklaring, wegens machtoverschrijding of wegens machtsafleiding (« détournement de pouvoir »), ingesteld tegen de handelingen van de onderscheidene bestuursoverheden;

3° Over de geschillen omtrent bevoegdheid tusschen de openbare besturen;

4° Over al de voorzieningen in zake van geschillen van bestuur, waarvan de kennisneming aan het Hof door bijzondere wetten wordt opgedragen.

* * *

Dit voorstel werd grondig bestudeerd door de bijzondere Commissie die daartoe werd samengesteld.

Sterk gedocumenteerde nota's, met rechtspraak en rechtsleer, werden ingediend.

En het begrip « geschillen van bestuur » is er niet nauwkeuriger door geworden.

Wij kunnen nochtans den stand van het vraagstuk nagaan, de bepaling geven van het begrip « geschillen van bestuur », en zijn plaats bepalen in de huidige rechtsorde.

I. — Wij meenen dat de beste bepaling gegeven werd door den heer Vauthier, in zijn *Précis de droit administratif*: door geschillen van bestuur verstaat men de geschillen van bestuurlijken aard en de wijzen om er een einde aan te maken door middel van beslissingen onder vorm van rechtspraak.

Deze geschillen veronderstellen dus noodzakelijk rechten waarvan de krenking kan hersteld worden door een *eisch* die ingesteld wordt vóór een bevoegde rechtsmacht (13).

II. — In Engeland behoort elk geschil tot de bevoegdheid der rechterlijke overheden en worden de handelingen van het bestuur hun voorgelegd.

Zooals de heer Bourquin het aanstipt, is de jury, de beschermster van het recht: zij past dit toe op alle moeilijkheden hoedanig die ook zijn. De bestuursaangelegenheden zijn aan hare censuur zoo volkomen onderworpen als de burgerlijke zaken (14).

De revolutionnaire wetgeving, ingaande tegen de strekking der Parlementen van het oud regime, stelde een uitdrukkelijk verbod voor de rechters, de handelingen van het Bestuur te hekelen.

De wet van 16-24 Augustus 1790, artikel 1, bevatte dezen brutalen regel: « De rechterlijke ambten zijn verschillend en blijven steeds afgescheiden van de administratieve ambten. De rechters mogen niet, op straf van ambtsmisbruik, op welkdanige wijze ook, de handelingen van de bestuurslichamen storen of de beheerders vóór hen dagvaarden uit hoofde hunner functies. »

De wet van 16 fructidor, jaar II, luidde als volgt: « Bij herhaling, wordt aan de Rechtbanken verboden kennis te nemen van de handelingen van bestuur, van welkdanigen aard ook, op straffen bij de wet bepaald. »

En Napoleon verscherpt nog de overmacht van het bestuur.

Tijdens het Hollandsch regime, werd bij Koninklijk besluit van 5 October 1822, de procedure ingevoerd voor de conflicten en met dit gevolg dat het gerecht ontlast werd zoodra de wettelijkheid van een daad van bestuur betwist werd vóór een Rechtbank.

III. — Thans wordt algemeen aangenomen dat de Grondwetgever van 1830, in tegenstrijd met den wetgever der revolutie, die de rechtslichamen wantrouwde (15), als hoogste vrijwaring van de geheiligde rechten van het in-

dividu, een machtig rechtsorgaan heeft willen « inrichten », vrij van alle voogdij en voorgoed beschermd tegen een weder ingrijpen van het bestuur (16).

En wij zijn van gevoelen dat de heer Errera de leidende gedachte der Congresleden duidelijk heeft bepaald in zijn *Traité de Droit public*: « Ons Congres heeft een zeldzaam vertrouwen gesteld in de rechterlijke macht. Door haar te omringen met bijzonder afdoende waarborgen, heeft het naar haren kant de schaal der ambtsbevoegdheden doen overhellen, telkens dit mogelijk was. Bijzonder ten overstaan van het bestuur, heeft het zijne bevoegdheid uitgebreid derwijze haar in ons publiek recht een overwegende rol te verleen en op het voornoemde » (17).

De basis van dit onderwerp berust op de artikelen 92 en 93 der Grondwet.

Art. 92. — Alle geschillen over burgerlijke rechten behoren bij uitsluiting tot de kennisneming van den rechter.

Art. 93. — Alle geschillen over staatsburgerlijke rechten behoren tot de kennisneming van den rechter, behoudens de bij de wet bepaalde uitzonderingen.

* * *

Het valt niet moeilijk de bepaling te geven van het burgerlijk recht. Doch betwistingen rezen op wat betreft de

De heer Mathieu Leclercq, Procureur-generaal, geeft er eene tamelijk enge bepaling van (18).

De heer Wodon aanvaardt ze niet; « na de afdoende bevoegdheid van den heer Bourquin, schrijft hij, lijkt mij de zaak opgelost.

« In artikel 93, dient door politieke rechten verstaan alle individuele rechten die geen burgerlijke rechten zijn. Doch het geldt slechts individuele rechten waardoor men de bevoegdheden, de machten beoogt, welke toegekend zijn aan een lichamelijk of zedelijk persoon, en, omringd door de bescherming der wet, de subjectieve rechten waarvan het genot en de uitoefening gewaarborgd zijn door de rechtsvoorschriften, door het objectief recht (19).

Nochtans zijn wij van oordeel dat de juiste formule diegene is welke door den heer Procureur-generaal Leclercq opgegeven werd in zijn advies bij het arrest van 14 April 1921: « Volgens de geldende opvattingen ten tijde van het opmaken der Grondwet, zijn de burgerlijke rechten alle andere rechten dan die welke toelaten deel te nemen aan de uitoefening van de machten uitgaande van de natie, alle rechten dus behalve de politieke » (20).

IV. — Men heeft goed gemerkt dat, onder den invloed van Henrion de Pansey, het Hof van Verbreking van België waarlijk het inzicht van den Grondwetgever heeft miskend, en er zelfs toe kwam, de rechterlijke macht te aanzien als een vertegenwoordigend lichaam van den Prins, een tak van de uitvoerende macht te maken (21).

En door logisch van den regel van de scheiding der machten een overdreven toepassing te maken die, naar onze meening ongrondwettelijk is, heeft het een stel van rechtspraak opgebouwd gegrond op de immuniteit van de openbare macht (22).

De onbillijke gevolgen van dergelijk stelsel werden eenigszins verbeterd door het onderscheid, sedert 1858, door Procureur-generaal N.-J. Leclercq gemaakt tusschen den Staat als macht en den Staat als persoon, tusschen het *imperium* en het *dominium*.

Doch er diende nog gewacht tot in het jaar 1920, voordat, ingevolge het zeer merkwaardig advies van den heer Procureur-generaal Leclercq, den kleinzoon, het Hof van Verbreking het rechtskundig stelsel der Grondwet op juiste wijze beoordeelde: *de hoedanigheid van hem die de daad pleegt* wordt niet meer beoogd, doch het *recht* dat benadeeld wordt.

« Aangezien, door de Grondwet, aan de hoven en rechtbanken bij uitsluiting de kennisneming opgedragen wordt van alle geschillen over burgerlijke rechten (art. 92).

Aangezien zij, door die woorden, alle burgerlijke rechten onder de bescherming der rechterlijke macht heeft ge-

steeld, zijnde alle private rechten gehuldigd en toegelicht door het Burgerlijk Wetboek en aanvullende wetten, en aan de hoven en rechtbanken de taak heeft opgedragen te inbreuken op die rechten te herstellen;

Dat, met het oog op de toepassing dezer bescherming, de Grondwet geen rekening houdt met de hoedanigheid der strijdende partijen, noch met den aard der daden waardoor een recht zou zijn gekrenkt, doch uitsluitend met den aard van het gekrenkt recht;

Dat, bijgevolg, wanneer een persoon, die beweert in het bezit te zijn van een burgerlijk recht, aanvoert dat inbreuk werd gedaan op dit recht en hij herstel vraagt van het ondervonden nadeel, de rechterlijke macht kennis mag en moet nemen van de betwisting en dat zij bevoegd is om, desgevallend, herstel van het nadeel te bevelen, zelfs indien de dader der benadeeling de Staat zou zijn, een gemeente of een ander publiekrechtelijk persoon, alsook in geval de benadeeling veroorzaakt zou zijn door een ongeoorloofde daad vanwege het openbaar bestuur;

Aangezien, weliswaar, een leer waarop de voorziening is gesteund er toe strekt om, ten gunste van de publiekrechtelijke personen, een vrijdom in leven te roepen krachtens welken hunne handelingen zouden mogen geschieden ten nadeele van de burgerlijke rechten der particulieren zonder hierdoor een burgerlijke verantwoordelijkheid op zich te laden, minstens in de gevallen waarin deze handelingen de uitoefening zouden zijn eener openbare macht;

Dat het aldus de hoven en rechtbanken verboden zou zijn de handelingen van het bestuur te beoordeelen en het herstel te bevelen van het nadeel veroorzaakt door de ongeoorloofde handelingen er van;

Dat die leer gesteund is op het zoogenaamd beginsel van « de scheiding der machten »;

Aangezien de Grondwet, in hare artikelen 25 tot 31, eene theorie van de « scheiding der machten » opgenomen heeft, die een vereischte der politieke vrijheid ziet in de verdeling der openbare functies in drie van elkander gescheiden en onafhankelijke groepen;

Dat, krachtens dien regel van verdeling der bevoegdheden, het de hoven en rechtbanken verboden is daden van openbaar bestuur te verrichten en daden der administratieve overheden te hervormen of te niet te doen, zooals het aan het bestuur verboden is betwistingen te beoordeelen, welke burgerlijke rechten tot onderwerp hebben;

Doch aangezien dezelfde uitdrukking « scheiding der machten » ook dient om een zeer ouden regel van het Fransch publiekrecht aan te duiden, dewelke reeds ingang vond ten tijde van het monarchaal absolutisme en opgenomen werd in het edict van Saint-Germain, op 6 Februari 1641, en later in de wetten van 16 en 24 Augustus 1790 (titel II, art. 13) en van 16 Fructidor, jaar III;

Dat, ingevolge dien regel, het aan de rechtslichamen verboden is recht te spreken over de geschillen waarbij de Staat of de andere personen van het publiek recht belang hebben, daar de rechterlijke bevoegdheid op burgerlijk gebied beperkt is tot de kennisneming van de geschillen tusschen particulieren;

Dat die « scheiding der machten », voortspruitende uit een gevoel van wantrouwen en ongunst ten opzichte van de rechterlijke lichamen, en welke het bestuur zou toelaten oppermachtig en zonder beroep te beschikken over den persoon en de goederen van de burgers, niet door de Grondwet werd bekrachtigd;

Dat, daarentegen, het stelsel door deze op touw gezet, werd ingegeven door een gevoel van wantrouwen ten opzichte van de administratieve practijken der vorige regimes, en dat het er toe strekt de private rechten te vrijwaren tegen schendingen door het bestuur en ze onder de bescherming te stellen van de rechterlijke macht;

Dat, onder dit regime, zooals blijkt uit de artikelen 24, 67, 78, 92, 93, 106 en 107, en in tegenstrijd met het publiekrecht der Fransche Revolutie en van het Keizerrijk, de regeerders niets mogen doen dan hetgeen zij als opdracht hebben te vervullen, en, evenals de inwoners, aan

de wet zijn onderworpen; dat zij in hunne handelingen zijn beperkt door de wetten en inzonderheid door diegene waarbij de burgerlijke rechten zijn voorzien en dat, wanneer zij een dezer rechten schenden, de rechterlijke macht mag verklaren dat hunne daad zonder machtiging werd uitgevoerd, dat zij dus onwettelijk is en een schuld vormt, en schadevergoeding verleenen voor het aldus berokkend nadeel, waarbij zij niet optreedt als bestuursoverheid doch als rechter in een geschil waarvan het voorwerp een burgerlijk recht is.»

V. — Die stevig gevestigde rechtspraak van het Hof van Verbreking heeft de bevoegdheid der gewone rechtbanken zeer verruimd.

Het Hof van Beroep te Gent heeft er een belangwekkende toepassing van gedaan, wat betreft een bevolen beslaglegging op koopwaren, wegens overtreding van een besluit waarbij verood werd gesteld op den verkoop er van: het arrest geeft toe dat, indien de rechtbanken zich niet mogen verzetten tegen het feit dat de Staat, op zeker oogenblik, eene waar, toebehoorende aan particulieren, buiten gebruik zou stellen, zij nochtans mogen nagaan of de aldus door den Staat uitgevaardigde reglementen wettelijk zijn en of zij derwijze werden toegepast dat geen individuele rechten werden benadeeld (23).

De moeilijkheid die zou kunnen voortbestaan, is dat moet worden uitgemaakt of de benadeelde persoon in het bezit was van een « burgerlijk recht » ten opzichte van het bestuur.

Zij werd gevoelig verminderd door de breede en omvattende bepaling welke door den heer Procureur-generaal Leclercq van dit recht werd gegeven en welke wij hierboven aanhaalden.

VI. — Het arrest van Verbreking d.d. 11 Juli 1935 heeft een laatste aanpassing gedaan van het begrip van de verantwoordelijkheid van den Staat, naar aanleiding van een zeer kenschetsend geschil (24).

Een soldaat, in dienst, verdrinkt in de Maas: zijn ouders voeren aan dat de baden slecht waren ingericht en eischen schadevergoeding.

De Staat voerde tegen dien eisch de exceptie van onbevoegdheid aan, steunende op het feit dat: « Tusschen den Staat, die het gezag uitoefent, en de burger die zijn militairen dienst volbrengt, geen betrekkingen bestaan van burgerrechtelijke aard, doch uitsluitend betrekkingen van bestuurrechtelijke aard ».

Het Hof van Verbreking wees die bewering van de hand door nogmaals naar het begrip van het burgerlijk recht te verwijzen: « Aangezien elke benadeeling van een burgerlijk recht, voortspruitende uit eene ongeoorloofde daad, toerekenbaar aan welkdanig persoon, ook deze verplicht de veroorzaakte schade te vergoeden »;

» Aangezien de Belgische Staat door geen enkele wetsbepaling aan de toepassing dier regelen is onttrokken; dat hij er niet aan ontsnapt wanneer degene wiens burgerlijk recht benadeeld werd een burger is die, ten tijde van de schadelijke daad, zijn militairen dienst volbracht ».

En de steller van het arrest — in onderhavig geval, de heer Procureur-generaal Leclercq — bewijst duidelijk dat er in België geen zoogenaamde bestuurlijke rechten bestaan noch kunnen bestaan.

VI. — Het is dus uitgemaakt dat elke benadeeling van een burgerlijk recht thans vóór de gewone rechtbanken de rechtsmacht vindt, die er het herstel van verzekert; en dit, welke ook de daad zij, waardoor die benadeeling werd veroorzaakt.

Bijgevolg zou de rechtsmacht van een hof voor geschillen van bestuur slechts kennis kunnen nemen van: 1° de gevallen waarover het bestuur ingevolge de wet oppermachtig mag beslissen;

2° de gevallen waarin de vordering berust op een bestuurlijk belang (25).

Wij spreken niet over de « daden van regeeringsbeleid » die aan alle beroep ontsnappen.

VII. — Doch de voorstanders van de administratieve rechtsmacht zouden aan haar vooral willen toevertrouwen wat men noemt de geschillen tot nietigverklaring. Die uitdrukking van het Fransch administratief recht is niet zeer juridisch in het Belgisch recht.

In onderhavig geval, bestaat er geen eigenlijk geschil; het geldt hier den eisch tot vernietiging van een daad van het bestuur omdat zij onwettig is.

De heer Velge geeft dit zeer juist weer: « Er is geen sprake van herstelling, door toekenning eener vergoeding, van de schade voortvloeiende uit de benadeeling van het recht van een particulier door het bestuur; de voorziening in vernietiging is, inderdaad, niet gericht tegen een bestuurlijk vermogen noch tegen het vermogen van den dader der gelaakte zaak; de voorziening wordt gericht tegen de daad zelf als onwettelijk beschouwd zijnde; de oorzaak der voorziening is gegrond op het gebrek dat uit de daad blijkt (26). »

Dit werd door Duguit de « objectieve betwisting » genaamd (27).

* * *

VIII. — Er kan geen sprake van zijn, de Fransche inrichting van den Raad van State ongewijzigd over te nemen, zelfs in den huidige staat zijner evolutie.

De bevoegdheid er van wordt bepaald door den aard der betrokken daad en niet door dien van het benadeeld recht.

Doch, zooals wij zagen, heeft de Grondwet aan de rechterlijke macht de beslissingen overgelaten over alle geschillen betreffende burgerlijke en politieke rechten, behoudens uitzonderingen.

Ware de oplossing niet eerder, dit in overeenstemming met ons publiek recht, om de bevoegdheid der rechterlijke macht nog te verruimen?

De extraparlamentaire Commissie van 1921 stelde voor het nieuwe artikel 106 van de Grondwet als volgt te doen luiden: « Het Verbrekingshof doet uitspraak, op de wijze geregeld door de wet, over de geschillen omtrent de bevoegdheid en over de eischen tot nietigverklaring wegens machtsverschrijding, aangebracht tegen de handelingen van de bestuursoverheden. »

De nota, opgemerkt door den heer Procureur-generaal Leclercq tot staving van dien tekst, vat de, volgens ons, afdoende bewijsvoering samen, welke hij afleidde uit de Grondwet zoowel als uit de gezonde rechtskundige opvattingen.

In hoofdzaak, geldt als voornaamste argument dat de voorziening tegen een machtsverschrijding waarvan de vernietiging wordt gevorderd, zeer goed tot de bevoegdheid van het Hof van Verbreking behoort. Dit laatste doet uitspraak, in rechterlijk opzicht, zonder zich om den grond te bekommeren; het verbreekt de beslissingen alleentijks wegens hunne onwettelijkheid.

Welnu, het verhaal wegens machtsverschrijding is alleenlijk gesteund op de schending der wet, zonder vooruit te oordeelen wat den grond betreft.

Zelfs, ondanks het gezag van het gewijsde, zou het Hof van Verbreking de arresten en vonnissen in het belang van de wet mogen verbreken.

En dit begrip sluit zich tamelijk aan bij dit der onwettelijkheid wegens machtsverschrijding (28).

Zoo de Grondwetgever van 1921 dit voorstel niet heeft goedgekeurd, heeft hij nochtans terzelfdertijd bevestigd dat de Grondwet aan den gewonen wetgever het recht overliet zulkdanige oplossing te treffen als wenschelijk zou blijken.

En in het algemeen belang, voor het algemeen welzijn, drukken wij den wensch uit dat al wat wordt verstaan door geschillen tot nietigverklaring, tot de bevoegdheid van het Hof van Verbreking zou behooren.

X. — Welke bevoegdheid zou een Hof voor geschillen van bestuur dan hebben?

De studiën van den heer Velge (29) en den heer Dor-

hebben het terrein voorbereid (30); en de nota van den heer Procureur-generaal Leclercq over het arrest van 11 Juli 1935, stelt het vraagstuk in zijn waar daglicht (31).

Men heeft nu genoeg gezaagd over het geval van die arme vrouw die, tegen elk recht, in het register der onachtvrouwen werd opgeschreven.

Wij gelooven nog steeds, spijs de dweepers met de scheiding der machten, dat zij een rechterlijk verhaal had, zonder te spreken van de vernietiging wegens machtsafleiding.

Er is, in dit geval, klaarblijkend schending van een recht; het recht op zedelijke gaafheid bestaat zoo goed als het recht op fysieke gaafheid.

Heelemaal anders stelt zich de vraag, wanneer het gaat om de schending van een belang, veroorzaakt door een bestuurlijke handeling die verkeerd gedaan wordt, zonder het inzicht schade te berokkenen.

Er is geen spraak van recht.

Er is dan ook geen rechtsmacht.

En de regeling van die gezags- en belangengeschillen kan niet beter worden toevertrouwd dan aan een administratief Hof: zooals de heer Procureur-generaal Leclercq zeer terecht zegt, zou het de herziening zijn van een bestuurlijke beslissing door een beter ingelichte administratieve overheid.

En wij kunnen dit besluit slechts beamen:

« Men wil dat de particulier een verhaal hebbe tegen het slecht ingelicht bestuur bij het beter ingelicht bestuur (Sic Giron, *Droit administratif*, 2^e uitg., 1^e deel, blz. 190, n° 174). Men kan zich zelfs afvragen of het niet gevaarlijk is deze nieuwe instelling Hof voor geschillen van bestuur te noemen; het woord « geschil » immers, wordt gemakkelijker genomen in de beteekenis van betwisting omtrent een recht.

En is het ook niet beter het op te richten Hof niet « bestuurlijke rechtsmacht » te heeten en maakt men de zaken niet nog ingewikkelder: de uitdrukking « juridictionele macht » wordt in Frankrijk gebruikt om gedeeltelijk aan te duiden wat in België de rechterlijke macht uitmaakt en er niet mag worden uitgeoefend door 't bestuur, terwijl het dit in Frankrijk wel mag, en dit is de reden waarom het woord « rechtsmacht » gebruikt wordt.

Luidens het eerste artikel van de wet van 25 Maart 1876, is de rechtsmacht de macht om te vonnissen bij de Hoven en rechtbanken. Hier is geen spraak van de uitoefening der rechterlijke macht; het gaat er alleen om, aan het bestuur toe te laten, in de maat die het goed vindt, de schadelijke gevolgen van zijn vergissingen te herstellen; het Hof waarvan sprake moet eenvoudig een bestuurlijk hof zijn. »

XI. — *Besluit*. — In het licht van dit historisch overzicht en deze principieele uiteenzetting, kunnen wij het voorstel beoordeelen dat thans in de bijzondere Kamercommissie besproken wordt.

De verslaggever geeft hier enkel zijn persoonlijke meening.

1° Het Hof voor geschillen zou, naar luid van dit voorstel, bevoegd zijn om te oordeelen over de vorderingen tot herstel van een schade veroorzaakt door een handeling of een verzuim op bestuurlijk gebied, in al de gevallen waarbij de kennisneming daarvan door de Grondwet en de van kracht zijnde wetten niet aan de rechtbanken werd opgedragen; het Hof vonnist naar billijkheid, en met inachtneming van al de omstandigheden zoowel van openbaar als van privaat belang.

Negatieve bevoegdheid zou men kunnen zeggen.

* * *

En wanneer de achtbare indiener van het voorstel de rechtsmacht van het Hof voor geschillen bepaalt, zijn wij verplicht te erkennen dat zijn thesissen en de bepaling van artikel 2, 1° alinea, op den rand staan, om niet meer te zeggen, van de Grondwet:

« Overeenkomstig artikel 106 van de Grondwet, lezen

wij in de toelichting, zal de rechterlijke macht voor deze gevallen den voorrang hebben, 't is te zeggen, dat het Hof voor geschillen van bestuur slechts over gevallen, welke niet tot de bevoegdheid van de rechtbanken behooren, uitspraak zal mogen doen. Natuurlijk zal het niet noodig zijn, zich, in ieder geval, eerst tot de rechtbanken te wenden en van deze een beslissing van onbevoegdheid te bekomen. Wanneer de benadeelde partij zal oordeelen dat, volgens de bestaande wetgeving, de rechtbanken niet bevoegd zijn, dan zal zij zich tot het Hof voor geschillen van bestuur wenden dat, trouwens, over zijne eigen bevoegdheid zal hebben te oordeelen. In geval van positief of negatief geschil aangaande de bevoegdheid, zal het opperste Gerechtshof moeten beslissen in laatste aanleg.»

Men zou dus aan een Hof voor geschillen van bestuur het recht geven te oordeelen over zijn eigen bevoegdheid en het terrein te betreden van de jurisdictie der Rechtbanken, zooals deze voorzien wordt in de artikelen 92 en 93 der Grondwet.

Wij zien trouwens niet heel goed in wat artikel 106 hierbij komt doen.

Zooals wij het hebben aangetoond, is de ware oplossing de bevoegdheid der rechterlijke macht, om al de handelingen te beoordeelen, die een juridische schade veroorzaken, dit is die een burgerlijk recht krenken.

Er kan alleen een uitzondering zijn voor de rechten waarvan het behoud thans is toevertrouwd aan een bijzondere procedure en aan bijzondere rechtsmachten, die trouwens steeds een laatste verhaal hebben bij de rechterlijke macht.

2° Wij hebben aangetoond dat het Hof van Verbreking aangewezen was om uitspraak te doen over de eischen tot nietigverklaring, wegens machtsoverschrijding of machtsafleiding, ingesteld tegen de handelingen van de onderscheidene bestuursoverheden.

Wat bij dit soort verhaal vooral beoogd wordt, is het ontbreken van essentieele formaliteiten, de verkrachting of verkeerde interpretatie der wet, door de afleiding welke de bestuursoverheid doet van hare functiën, *de onwettelijkheid in haar ruimen zin*.

De bezwaren die gemaakt werden wegens de onbekwaamheid van de magistraten van het Hof van Verbreking, om uitspraak te doen over deze bestuurlijke vraagstukken, weerslaan niet aan een onderzoek.

Oefenen de rechtbanken hun macht niet uit, wanneer de burger een geschil heeft met het bestuur, dienstplicht, kiezerslijsten, rechtstreeksche belastingen, onrechtstreeksche belastingen, gemeentebelastingen o.m., waarin het Hof van Verbreking uitspraak doet over het verhaal tegen de beslissing der Bestendige Deputatie?

En, wanneer ik artikel 8 lees van het wetsvoorstel, dat de inrichting regelt van het Hof voor geschillen van bestuur, vind ik: «Kunnen alleen tot leden worden benoemd, de ingezetenen die Belg zijn door geboorte of tengevolge van Staatsnaturalisatie, daarbij volle 30 jaar oud zijn en tot een der volgende categorieën behooren of behoord hebben:

» 1° De raadsheeren bij het Hof van Verbreking en de Hoven van Beroep en de leden van de parketten van die Hoven;

» 2° De voorzitters, ondervoorzitters van de burgerlijke rechtbanken van eersten aanleg en procureuren des Konings bij die Rechtbanken;

» 3° De advocaten bij het Hof van Verbreking, de advocaten bij de Hoven van Beroep of de rechtbanken van eersten aanleg, op de lijst der orde, sedert ten minste vijftien jaar, ingeschreven of leden van een tuchtraad;

» 4° De professoren, doctors in de rechten, die de rechtswetenschap, gedurende ten minste tien jaar, in een Belgische Universiteit onderwezen hebben.»

Krijgen de magistraten deze bevoegdheid, welke men hun ontkent wanneer ze samen zijn in het Hof van Verbreking, zoo opeens wanneer zij ophouden magistraat te

zijn om, bij de gratie des Konings, raadsheer te worden in het Hof voor geschillen van bestuur?

* * *

3° De bepaling waarbij aan het Hof voor geschillen van bestuur de regeling wordt toevertrouwd van de geschillen van bevoegdheid tusschen burgerlijken en administratieven rechter, kon aanvaard worden in een ontwerp tot grondwetsherziening.

Doch artikel 106 werd niet herzien en dus is het Hof van Verbreking alleen bevoegd om uitspraak te doen over deze geschillen, op de bij de wet bepaalde wijze, zegt het artikel.

Het feit dat totnogtoe de wet deze procedure niet heeft ingericht, kan aan het Hof van Verbreking de uitsluitende rechtsmacht niet ontnemen, die er aan wordt *opgelegd* door de Grondwet.

4° Stellig kunnen sommige administratieve handelingen aanleiding geven tot betwisting, b.v. belangen, zooniet rechten, schenden.

Wij kunnen slechts wijzen op de gelukkige formule van den heer Advocaat-generaal Leclercq, die wij hebben weergegeven op bladzijde 25, en die geen administratieve rechtsmacht instelt, doch het verhaal van het slecht ingelicht bestuur bij het beter ingelicht bestuur.

En het aldus samengesteld Administratief Hof, zal in billijkheid beslissen. Het kan geen Hof zijn voor geschillen van bestuur.

II.

De achtbare heer Meyers drukt als volgt de eenparige meening uit van de Commissie voor de Justitie in den Senaat, over het regiem der besluitwetten:

«Als gevolg op deze opmerkingen, vraagt de Commissie van Justitie eenparig dat de Regeering zich zou onthouden van maatregelen met terugwerkende kracht, dat zij schikkingen zou nemen om ruimer bekendheid te verzekeren aan de wetgevende bepalingen, gemakkelijke en duidelijke verwijzingen om er kennis van te krijgen, zooals analytische tabellen, beknopte uitleggingen, aanduiding van de ambtenaren die kunnen inlichten. Zij wenscht het einde van het regime der besluitwetten te zien.»

Wij nemen dien wensch over.

Sommige besluitwetten zouden echter van nu af reeds moeten uitgelegd of gewijzigd worden, wegens hun dubbelzinnigheid die zij toelaten of de daarin vervatte dwalingen.

Wij bedoelen namelijk de besluit-wet van 11 April 1935, waarbij de overeenkomsten inzake huur van onroerende goederen, erfpacht of leening bij de economische tijdsomstandigheden worden aangepast.

Artikel 2 bepaalt: «Wanneer, in een vóór 31 Maart 1935 afgesloten overeenkomst inzake huur van onroerende goederen, erfpacht of leening, de verplichtingen van den schuldenaar bepaald zijn in franken, gewaarborgd door een buitenlandsche deviezen-clausule, kan de schuldenaar niet verplicht worden, op grond van die clausule, een hogere numerieke som franken te betalen dan die welke, tegen den wisselkoers op 1 Maart 1935, overeenkomt met zijn verbintenissen, en hij is die som enkel verschuldigd in de speciën die gangbaar zijn op het oogenblik van de betaling.»

Het spreekt van zelf dat deze maatregel er toe strekt de schuldenaars die zouden gehouden zijn door een goud-clausule of een buitenlandsche deviezen-clausule, te onttrekken aan de rampspoedige gevolgen van de devaluatie.

De wetgever bij opdracht heeft gewild dat de schuldenaar op 15 April 1935 niet meer franken zou moeten betalen dan op 15 April 1934.

Dat is alles.

Doch, de tekst van artikel 2, zooals het is opgesteld, scheen verder te willen gaan en de beteekenis zelf te willen bepalen van de buitenlandsche deviezen-clausule.

Zoals men weet, gaf de toepassing van deze clausule aanleiding tot meer geschillen dan haar principieel.

Onze confrater Creten vat het vraagstuk zeer goed samen, zooals het gesteld was op den vooravond van de besluitwet:

« Vooral de bedingen gewaarborgd door het pond sterling of den dollar werden door sommigen en zelfs door sommige rechterlijke beslissingen verkeerd geïnterpreteerd; wanneer inderdaad deze buitenlandsche deviezen op hun beurt aan 't schommelen gingen en daalden op de wisselmarkt terwijl men ze juist had aangezien als het type van onveranderlijke munt, dachten sommigen dat dit verschijnsel voor gevolg had de verbintenissen der schuldenaars te verminderen, en hen toe te laten hun schuld te voldoen door middel van een kleiner getal franken, terwijl integendeel het ware inzicht van partijen geweest is, zich te dekken tegen de schommelingen van den Belgischen frank, en vermits deze niet gedaald was, hadden die verbintenissen bijgevolg geen vermindering ondergaan. »

Het ligt voor de hand dat het uitsluitend de bedoeling der partijen was den schuldeischer veilig te stellen tegen de devaluatie van den frank.

Met het oog hierop, verwezen de partijen naar een waardevast betaalmiddel dat den goudstandaard verving.

Aan de geleende som, aan het genot van het onroerend goed wordt de binnenlandsche waardemeter aangelegd: de eenige bekommernis is de ongelijkheid der prestaties te voorkomen indien de frank in waarde verminderen mocht.

Wanneer dan pond sterling of dollar hun waardevastheid verloren, boette de waardemeter zelf zijn voornaamste eigenschap in, terwijl de frank zijn waarde behield.

Er kon dus geen sprake van zijn minder franken te betalen omdat het pond gedaald was.

Na eenige aarzeling, is de rechtspraak deze zienswijze bijgetreden. (Z. Not. c. Gent, 13 Dec. 1934, *B. J.*, 1935, 220; Gent, 12 Juli 1934, *B. J.*, 1935, 219; burg. Brussel, 5 Mei 1934, *Pas.*, 1934, III, 120; Brussel, 9 Mei 1935, *Pas.*, 1935, II, 154; Brussel, 30 Maart 1935, *J. T.*, 1935, 437).

« Aangezien, — aldus het arrest van 30 Maart 1935, — de betwiste overeenkomst in België gesloten werd tusschen Belgen die er hun belangencentrum hebben en met betrekking tot een in België gelegen onroerend goed; dat de huur bepaald werd in Belgische franken; dat deze overeenkomst gesloten werd op een tijdstip waarop het pond sterling practisch als onveranderlijk beschouwd werd en waarop sedert vele jaren uit hoofde van de belangrijke waardevermindering welke de Belgische frank reeds onderging en ten einde zich veilig te stellen tegen eventuele schommelingen, voornamelijk de devaluatie en aldus de gelijkwaardigheid van hun wederkerige prestaties te verzekeren, talrijke handelaars, industrieelen en particulieren zijn waarde berekend volgens de goudvaluta's (pond sterling, dollar, Nederlandsche gulden); »

» Aangezien dientengevolge, wanneer, partijen de huur-overeenkomst sloten, deze, bij het opstellen van het betwist beding, alleen voor doel hadden zich veilig te stellen tegen de eventuele schommelingen van den Belgischen frank en zijn koopkracht te behouden, door hem aan te passen aan den goudstandaard waarvan de waardevastheid in hun oogen niet te betwijfelen viel. »

Dus, volgens deze rechtsleer, zou degene die 100.000 frank geleend had, toen het pond nog op 175 frank stond, in ieder geval, 100.000 frank terugontvangen op den dag der betaling in weerwil van de waardevermindering van het pond.

Welnu, de tekst van artikel 2 van de besluit-wet van 11 April schijnt deze rechtspraak gansch op te ruimen; sommige rechtbanken vatten het geval aldus op: de schuldenaar die 100.000 frank schuldig is met verwijzing naar het pond, zou slechts een bedrag franken moeten betalen gelijk aan hetgeen tegen den wisselkoers op 1 Maart 1935

met zijn verbintenissen overeenkomt en hij zou dit bedrag slechts schuldig zijn in de munt welke gangbaar was op het oogenblik van de betaling.

Zoodus, indien men die uitlegging aanneemt, zou de schuldeischer van 100.000 frank met verwijzing naar het pond krachtens een in 1931 gesloten overeenkomst, niet alleen in gedevalveerde franken uitbetaald worden maar, bovendien, zou hij slechts ongeveer zeven en vijftig duizend frank mogen opeischen en dan nog in die gedevalveerde munt.

Heeft men dat gewild?

Naar onze meening niet.

Het verslag aan den Koning bedoelt slechts de gevolgen van de wijzigingen welke aan het muntstatuut toegebracht werden en welke voor den huurder en den leener een verpletterende last waren, welke buiten verhouding was tot het voordeel dat zij in de overeenkomst vonden.

Men begrijpt zulks voor de gevolgen der devaluatie.

Maar is het aannemelijk dat deze die 100.000 frank in leen nam, in franken, waarde 1926, er 57.000 terugbetaalt, tegen de verlaagde waarde van 1935?

Men zou kunnen beweren dat in de woorden « overeenkomst met zijn verbintenissen » de jurisprudentieele uitlegging der agiobedingen besloten ligt.

Zulks zou men klaar moeten zeggen.

Zooniet is er een nieuwe tekst noodig.

* * *

De besluitwet van 9 September 1935 regelt op zeer twijfelachtige wijze het stelsel van de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid.

Zij stelt deze op gelijken voet met de vennootschappen op aandeelen.

In het verslag aan den Koning, wordt deze maatregel op vrij zonderlinge wijze gerechtvaardigd: « Tijdens de debatten heeft men er op gewezen dat de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid noch een personenvennootschap, noch een kapitaalvennootschap is, maar dat zij sommige eigenschappen van de eene en van de andere bezit.

Het besluit dat wij de eer hebben aan uwe Majesteit ter goedkeuring voor te leggen stelt de vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid voor de toepassing van de belastingwetten, gelijk met de vennootschappen op aandeelen.

In de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid, is het maatschappelijk deelbewijs verhandelbaar onder een handelsvorm, inzonderheid door de inschrijving op het daartoe bestemd register van de vennootschap. Het doet er niet toe of de nieuwe wetgeving de overdraagbaarheid van de maatschappelijke deelbewijzen ernstig belemmert; de overdracht geschiedt buiten de formaliteiten om van artikel 1690 van het Burgerlijk Wetboek, en daarin ligt, volgens de in België geldende leer en rechtspraak, het eigenlijk kenteeken van het aandeel.

Daar de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid onder de vennootschappen op aandeelen gerangschikt worden, moet het regime van toepassing op de personen die bij de nieuwe maatschappijen gelijkaardige functiën als deze der beheerders, commissarissen, enz., bij de vennootschappen op aandeelen zullen uitoefenen, het fiscaal regiem dier laatstgenoemde, belastingplichtigen zijn. Het zal namelijk het geval zijn voor de bewindvoerders die gelijk te stellen zijn met de beheerders die een bestuursambt uitoefenen. »

In dezen tekst lezen wij ten minste twee vergissingen.

Vooreerst is het klaarblijkelijk dat deze vennootschappen gevormd worden *intuitu personarum*.

De verslaggever van den Senaat verklaarde, ongetwijfeld, dat het in zijn oogen geen personenvennootschap maar een kapitaalvennootschap is, waarin het persoonlijk element sterk op den voorgrond treedt.

Men zou de formule echter kunnen omkeeren.

Zij is echter strijdig met het sociaal feit zelf dat zij beweert te omschrijven.

Indien deze vennootschappen gemengde eigenschappen hebben, is het persoonlijk element er in groote mate overheerschend, wat de ontbetwistbare bedoeling van den wetgever was en het doel dat hij nastreefde vereischte dit begrip van personenvennootschap.

Hoe moet men dan uitleggen, waar het een kapitaalvennootschap geldt, dat de instemming van ten minste de helft der vennoten bezittende ten minste de drie vierde der deelbewijzen, andere dan die afgestaan werden, vereischt is met het oog op de opneming van een derde in de vennootschap?

En het volslagen gemis van volledige openbaarmaking der statuten?

De heer Wauwermans wees hierop in de Kamer op 22 Januari 1934: « In het meerendeel der gevallen, aldus de heer Wauwermans, zal deze vennootschap een waar gezin vormen, niet een gezin in de betekenis van het Burgerlijk Wetboek, wegens de banden des bloeds, maar in de betekenis van het Romeinsch recht, gevormd door belangen-, politieke, economische, industriele en traditiebanden » (32).

Wij zelf zeiden op 29 Januari daaropvolgend:

« Het is, in de eerste plaats, een personenvennootschap, van personen die hun werkzaamheid en een deel van hun vermogen samenvoegen wegens de achting welke zij elkander toedragen en het vertrouwen dat zij elkander schenken. Om deze reden ben ik tegenstander van een te groot aantal vennoten in de familievennootschap.

» Het ontwerp voorziet dat dit aantal 60 bedragen mag, waarmede men, naar mijn meening, te ver gaat. Het ware bijna een terugkeer naar de naamloze vennootschap; wanneer er een zestigtal vennoten zullen zijn, zullen zij elkander niet meer of bijna niet meer kennen.

» Welnu, ik denk dat een essentieel element van de familievennootschap juist is dat zij een vennootschap is waarvan de leden elkaar kennen, voor elkaar achting en in elkaar vertrouwen hebben. Dit karakter moet men aan de familievennootschap behouden (33). »

De tweede vergissing is de bewering dat de deelbewijzen in de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid aandeelen zijn, omdat de overdracht geschiedt buiten de formaliteiten om van artikel 1690.

» De heer Van Houtte onderlijnde daarentegen « dat het verboden is de maatschappelijke deelbewijzen te vertegenwoordigen door effecten aan toonder of aan order, omdat zulke effecten essentieel verhandelbaar zijn, en wij hebben gezien dat de onverhandelbaarheid der deelbewijzen een der hoofdkenmerken is der nieuwe vennootschap (32). »

Het gevolg is, zegt de heer de Mey, in zijn brochure over het fiscaal regime der vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid « dat er slechts deelbewijzen zijn en dat der hoofdkwartieren geen effecten zijn » (35).

De heer Carlo de Mey besloot zijn studie als volgt: « Het eenig artikel van het Koninklijk Besluit van 9 September 1935 heeft het fiscaal regime der vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid niet naar behooren geregeld. Terecht staat men wantrouwig tegenover een tekst die zoo nauwkeurig is, die voor verschillende interpretaties vatbaar is en fiskale conflicten moet veroorzaken. »

Wat betreft de belasting op de inkomsten, wordt, door de gelijkstelling zonder nuances van de inkomsten van de deelbewijzen met de inkomsten van aandeelen, in de gevallen voor dewelke de vennootschap met beperkte aansprakelijkheid werd ingevoerd (samenwerking der vennoten) en vooral voor de kleine inkomsten, het fiscaal regime van deze vennootschappen dubbel zwaar; vooreerst wegens het bedrag der belasting, vervolgens omdat noch gezins- noch beroepslasten, en namelijk de belasting zelf, mogen worden afgetrokken.

Het is de eerste maal niet dat wij kunnen vaststellen dat, wanneer het Bestuur wetten maakt krachtens machtigingen verleend door de wetgevende macht, zijn werk

beneden dit der parlementsleden staat, hoe onvolmaakt dit laatste dan ook weze.

De opsteller van het Koninklijk Besluit, heeft met te weigeren de onderscheidene bijzondere hypothesen te onderzoeken in verband met de werking van de nieuwe soort vennootschap en de belasting bij die hypothesen aan te passen, blijk gegeven van een onvergeeflijke intellectuele luiheid. Ironie had hij in ieder geval, toen hij zegde, in het verslag aan den Koning — en hij had twee maanden nodig om die vondst te doen: « Het is volstrekt noodzakelijk onverwijld dat stelsel (het fiscaal stelsel van de vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid) te bepalen, opdat degenen die den nieuwen vorm van vennootschap zullen aannemen, zoodra de wet van kracht wordt, met zekerheid zullen weten welke, op fiscaal gebied, de gevolgen van hun keus zullen zijn.

Uit deze lange studie ziet men hoeveel vraagstukken gesteld worden door de bondigheid van het Koninklijk Besluit, vraagstukken die het Koninklijk Besluit zelf met klaarheid had moeten oplossen.

Het fiscaal stelsel van de vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, moet herzien worden. »

Het moet herzien worden omdat het berust op een blijkende juridische vergissing en omdat het den wil mis kent van den wetgever.

* * *

Wij hebben verschillende mededeelingen ontvangen betreffende sommige posten van de begrooting, inzonderheid wat betreft het pensioen van de griffiers en de adjunct-secretarissen der rechtbanken van eersten aanleg, en het tuchthuisregiem.

Naar het schijnt, zou de Regeering eene algemeene herziening van de pensioenregeling op touw hebben gezet.

De verslaggever van de begrooting van Justitie laat haar volgende beschouwingen geworden welke, naar zijn meening, gegrond en billijk schijnen:

Bij de wet van 30 Juli 1928, houdende vaststelling van de wedden en weddenverhoogen der griffiers, werden twee volstrekt verschillende regimes ingevoerd.

De griffiers van de Rechtbanken van eersten aanleg worden er in twee reeksen verdeeld:

A. — De Griffiers benoemd vóór 6 Maart 1925, en die hun maximum wedde na 18 jaren graad bereiken.

Hunne weddeverhoogen worden als volgt verleend:

Vier driejaarlijksche verhoogen van 1,500 frank;

Twee driejaarlijksche verhoogen van 2,500 frank.

B. — De Griffiers benoemd na 6 Maart 1925 en die hunne maximumwedde na 30 jaren dienst in dien graad bereiken.

Hunne weddenverhoogen zijn, de volgende:

Acht driejaarlijksche verhoogen van 1,000 frank;

Twee driejaarlijksche verhoogen van 1,500 frank.

Waarom die afwijking welke op niets is gesteund en zulk groot nadeel aan de belanghebbenden berokkent? (100,000 op een loopbaan met 30 jaren dienst als Griffier).

Op enkele uitzonderingen na, komt men in aanmerking voor den graad van griffier onstreeks den ouderdom van 38 tot 40 jaar. Aldus bekomen de vóór 6 Maart 1925 benoemde griffiers hun maximumwedde op $38 + 18 = 56$ jaar of op $40 + 18 = 58$ jaar, terwijl hunne ambtgenooten, benoemd na 6 Maart 1925, en die nochtans dezelfde functies vervullen, hunne maximumwedde slechts zullen kunnen bekomen op $38 + 30 = 68$ jaar of op $40 + 30 = 70$ jaar. Op die wijze, zullen de na 6 Maart 1925 benoemde griffiers heel moeilijk hunne maximumwedde kunnen bekomen, terwijl, in alle andere besturen, de ambtenaren gelijkgesteld met den graad van griffier, het maximumbedrag hunner wedde bekomen na 10 of 12 jaren functie in hunnen graad.

Het ware van belang de aandacht van de Regeering te vestigen op het feit dat de Commissie voor de perequatie beslist had dat de Griffiers hunne maximumwedde niet zouden kunnen bekomen dan na 30 jaren dienst, verstaan

zijnde, dat alle jaren welke zij in het bestuur hadden doorgebracht in aanmerking zouden komen bij de berekening hunner wedde als griffier.

Die zienswijze werd door het bestuur van Justitie niet aanvaard.

Als voorbeeld, en zonder in de minste mate dezelfde aanspraken te willen doen gelden als de leden der rechterlijke orde, dient aangehaald dat het principieel van het in aanmerking nemen van alle dienstjaren bij de magistraten, ten gunste dezer laatsten aangenomen werd, dan wanneer zij trouwens hunne maximumwedde na 18 jaren dienst bereiken.

De adjunct-secretarissen der Parketten die gelijkgesteld werden met de griffiers der rechtbanken van eersten aanleg (zie Koninklijk Besluit verschenen in het *Staatsblad van 11 Februari 1925*) zijn eveneens aan dit verschillend regiem onderworpen naarvolgens zij vóór of na 6 Maart 1925 werden benoemd.

Voor die beide reeksen ambtenaars, komen de diensten bewezen in de hoedanigheid van klerk of van boventallig griffier niet in aanmerking bij de vaststelling hunner basis wedde als Griffier of als adjunct-secretaris.

De klerken van het Parket kunnen slechts in aanmerking komen voor den graad van Adjunct-secretaris omstreeks den ouderdom van 38 tot 40 jaar en in zooverre er bedieningen onbezet zijn.

tans als principieel heeft aangenomen dat de ambtenaars tegen den ouderdom van 45 jaar over de hoogste inkomsten zouden moeten beschikken, daar op dit oogenblik de levensbehoeften het grootst zijn.

Het is nog te vroeg om te spreken van de hervorming van het gevangenisstelsel.

Wij moeten enerzijds wachten op de conclusies van de Commissie belast met de herziening van de wet voor sociale verdediging.

En, hoewel er geen ontwerp is uitgaande van 't Bestuur, komen sommige strekkingen tot uiting die slechts goed kunnen beoordeeld worden in een studie over het geheel.

Onderlijnen wij nu reeds dat, indien deze hervorming de beteugeling en de afzondering moet verzekeren van de gevaarlijke delinquenten of recidivisten, zij haar sociaal uitwerksel zou missen, indien zij niet streefde naar verbetering, naar herklassering.

Naar aanleiding van de kritieken die geuit werden nopens de afschaffing der kleine gevangenissen, heeft de heer Minister van Justitie ons een nota gestuurd die wij als bijlage weergeven.

De Verslaggever,
L. SINZOT.

De d.d. Voorzitter,
E. BRUNET

BIJLAGE.

Afschaffing der kleine gevangenissen.

Het bestuur heeft sommige gevangenissen afgeschaft, welke een zware last waren voor 's Rijks kas en waarvan het werkelijk nut zeer twijfelachtig was.

In dit verband, is de keuze gevallen op vijf gevangenissen welke zeer weinig bevolkt waren en waar de dagelijksche onderhoudskosten zeer hoog waren: namelijk deze te Ieper, Marche, Veurne, Hoei en Neufchâteau, welke respectievelijk opgeheven werden, de eerste onmiddellijk na den wapenstilstand, de volgende drie in 1933 en de laatste in 1935.

De gemiddelde dagelijksche bevolking schommelde tusschen 2 à 10 gevangenen.

De kosten per dag onderhoud hadden de som bereikt van :

Fr. 92.60, te Marche, in 1932;

Fr. 39.33, te Neufchâteau, in 1934;

Fr. 45.22, te Veurne, in 1932;

Fr. 40.34, te Hoei, in 1932.

Het was niet mogelijk, met het oog op den financieelen toestand, deze voor 's Rijks kas zoo zware inrichtingen in stand te houden, wanneer hun bevolking gemakkelijk een ander onderkomen vinden kon in naburige gevangenissen.

Uit dezen maatregel vloeien de volgende besparingen voort :

1° *de onderhoudskosten der gevangenen.* — Deze is vrij aanzienlijk. Inderdaad, de kosten per dag onderhoud zijn minder hoog in de gevangenissen welke de opgeheven gevangenissen moeten vervangen, dan in laatstgenoemde. Inderdaad, de gemiddelde prijs bedraagt 14 frank per dag en per man.

2° *het personeel.* — Het personeel van de hoogerbedoelde vijf gevangenissen werd reeds door vroeger genomen maatregelen tot het juist noodige ingekrompen.

Op het oogenblik van de opheffing, telde men, voor elke gevangenis, een bestuurder belast met den ganschen bestuurs- en comptabiliteitsdienst en 3 of 4 bewakers, een aalmoezenier en een geneesheer.

De jaarlijksche uitgaven aan wedden van dit personeel en aan de kleding der bewakers bedroegen 250.000 frank ten minste.

De Schatkist werd niet onmiddellijk met een bedrag gelijk aan dit totaal verlicht, maar dank zij de opgeheven plaatsen in de andere gevangenissen, heeft men in zeer korten tijd de bedienenden der opgeheven gevangenissen kunnen te werk stellen.

3° *de gebouwen en het mobiliair.* — De begroting zal voortaan verlicht zijn met de onderhoudskosten van het mobiliair en de gebouwen alsmede met de kosten van verlichting en verwarming, hetzij een globaal bedrag dat men op 50.000 frank ramen mag.

Ten slotte, het Bestuur der Domeinen heeft de aan hun bestemming onttrokken gebouwen en gronden zoo voordeelig mogelijk voor den Staat te gelde gemaakt.

* * *

Men heeft hiertegen ingebracht dat het gevaarlijk was een radicalen en definitieven maatregel te nemen door voort te gaan op een verschijnsel — de vermindering van het aantal gevangen — dat slechts tijdelijk zijn kan.

Het ware, wij geven zulks toe, vermetel te beweren dat de waargenomen vermindering onwederroepelijk vaststaat, des te meer daar wij op onvolledige wijze met haar oorzaken vertrouwd zijn. De eenige welke wij nagenoeg met zekerheid kunnen nagaan is het feit dat de geldboeten meer dan vroeger betaald worden, en wat voor gevolg heeft dat het aantal gevallen van hechtenis wegens vervangende gevangenisstraf afgenomen is.

Wat er ook van zij, is het zonneklaar dat, sedert den wapenstilstand het aantal gevangen merkbaar afgenomen is.

Gemiddelde dagelijksche bevolking der gevangenissen.

1913	...	...	...	...	4.875
1918	...	...	...	...	6.349
1919	...	...	...	...	6.277
1920	...	...	...	...	5.682
1921	...	...	...	...	5.205
1922	...	...	...	...	4.765
1923	...	...	...	...	4.278
1924	...	...	...	...	4.170
1925	...	...	...	...	4.081
1926	...	...	...	...	3.962
1927	...	...	...	...	4.536
1928	...	...	...	...	4.301
1929	...	...	...	...	4.006
1930	...	...	...	...	4.907
1931	...	...	...	...	4.279
1932	...	...	...	...	4.163
1933	...	...	...	...	4.108
1934	...	...	...	...	4.053
1935	...	...	...	...	4.457

Wanneer men de gansch ongewone jaren onmiddellijk na den wapenstilstand buiten beschouwing laat, bedraagt de bevolking der gevangenen minder dan in 1913, een normaal jaar vóór den oorlog.

Welnu, er is, zonder rekening te houden met de centrale gevangenis te Gent, welke aan haar bestemming onttrokken is, plaats voor 5.685 personen (5.006 mannen, 679 voor vrouwen).

Het Bestuur zou, bijgevolg, nog over 1.228 plaatsen beschikken, 't is te zeggen, dat het gemakkelijk het hoofd zou kunnen bieden aan een vermeerdering met 25 p. c. van de huidige bevolking.

Het verwijt dat men niet vooruitziende is, is ongegrond.

* * *

Men heeft de belangrijkheid in twijfel getrokken van de besparing welke voortvloeide uit de opheffing der kleine gevangenen op grond van de overweging dat het grootste deel dezer besparing opgeslorpt werd door de kosten van vervoer der gevangenen, tusschen hun nieuwe gevangenis en den zetel van hun arrondissementsrechtbank.

Wij kunnen het bedrag dezer kosten bij benadering berekenen.

Wanneer men rekening houdt, enerzijds, met het aantal beklagden in 1935 opgesloten (84 onder wie 11 vrouwen voor de 4 gevangenen te Neufchâteau, Marche, Hoei en Veurne), anderzijds, met den vervoerprijs per spoorweg en huurrijtuig voor den gevangene en twee bewakers, meenen wij te mogen zeggen, aan de hand van het gemiddeld cijfer van vijf verschijningen per beklagde, dat de bedoelde overbrengingen ongeveer 40.000 frank gekost hebben.

Het volstaat dit bedrag te vergelijken met dit van de hooger genoemde besparingen, om in te zien dat de opheffing der kleine gevangenen, in weerwil van sommige nieuwe uitgaven, een voordeelige verrichting voor 's Rijks kas geweest is.

* * *

Het is onvermijdelijk dat de verwijdering van de gevangenen in voorloopige hechtenis van den zetel der rechtbank den onderzoeksrechter soms in verlegenheid brengt, maar zulks is niet van dezen aard dat de rechtsbedeeling er door belemmerd wordt; wat met leper gebeurde moet ons in dit opzicht geruststellen.

De gevangenis te Ieper werd gedurende den oorlog volkomen verwoest. De wederopbouw waartoe, zonder voorafgaand overleg met het Ministerie van Justitie, op initiatief van den Dienst der Verwoeste Gewesten, overgegaan en voortgezet werd door de zorgen en op de kosten van dezen Dienst, was in 1926 voltooid. Het ging slechts om een gedeeltelijken wederopbouw van de oude gevangenis (een twintigtal cellen). Het bestuur meende den heropgetrokken vleugel niet te moeten betrekken en bij brieven van 23 April 1926, gaf het aan het gemeentebestuur van Ieper kennis dat het niet voornemens was een gevangenis in deze stad in stand te houden, daar, inderdaad, gebleken was dat de opsluiting, in de gevangenis van Kortrijk, van al de gevangenen en beklagden uit het arrondissement Ieper geen bezwaren opleverde. Meer in het bijzonder — en op dit punt vestigen wij de aandacht — heeft het Parket van Ieper zich nooit hierover beklagd en nooit op de spijtige gevolgen van de opsluiting der beklagden in de gevangenis te Kortrijk gewezen.

Wij mogen er bijvoegen dat de opheffing van de gevangenis te Marche, Neufchâteau, Veurne en Hoei, nooit aanleiding gaf tot klachten vanwege de parketten dezer steden.

(1) De Commissie bestaat uit de heeren Meysmans, voorzitter, Carton de Wiart, Delwaide, De Winde, Geuens, Koelman, Michaux, Sinzot, Van Dievoet, Wauwermans. — Brunet, Collard, Craeybeckx, De Rasquinnet, Embise, Hossey,

Mathieu (Jules), Somerhausen. — Baelde, Jennissen, Van Kesbeek. — Romsée.

(2) V. Van Kol. « Le Droit pénal au moyen-âge », *Rev. Droit Belge*, 1925-428.

(3) Jules Simon. *La procédure criminelle sous l'Ancien régime (Grand Conseil de Malines)*. Brussel, Goemaere, 1921.

(4) Zulks is het geval met besluitwet n° 65 waarbij in de vrederechten een snelle rechtspleging ingevoerd wordt wanneer het bedrag van den hoofdeisch het cijfer van den hoogsten aanleg niet overschrijdt.

De leden van de Commissie waren het eens om deze rechtspleging te veroordeelen, welke hoegenaamd geen rekening houdt met de belangen der verweerders. Tegen hen werden talrijke vonnissen bij verstek gewezen. Tal van weinig ernstige verzekeringmaatschappijen en inrichtingen van verkoop op krediet vinden daar een middel om onervaren personen uit te schudden.

En het gevaar is des te grooter, omdat er geen beroep is.

(5) Over dit geschiedkundig overzicht, zie: Velge. *L'Institution d'un Conseil d'Etat en Belgique*, blz. 25 en volgende.

(6) Bonnard. *Le contrôle juridictionnel de l'Administration*, Paris, 1934, bl. 194.

(7) *Parl. Ann. Kamer 1920-1921*, p. 1491.

(8) B. J. 1890, p. 1440.

(9) Marcq. *La responsabilité de la puissance publique*. Brussel, 1911.

(10) Zie nota blz. 408 en volg. Dit is ook de indruk van den heer Velge, *op. cit.*, blz. 86.

(11) Bourquin. *La protection des droits individuels contre les abus de pouvoir de l'autorité administrative en Belgique*. Brussel, 1912.

(12) Wodon. *Le contrat juridictionnel contre l'administration et la responsabilité des services publics en Belgique*.

(13) Vauthier. *Précis de droit administratif*, blz. 504 en volg.

Deze studie bracht er ons toe de Belgische juristen van het administratief recht te vergelijken met hun Fransche collega's; loven wij de onzen om hun klaarheid en den werkelijk juridischen vorm van hun taal. Hoe zou men, op den drempel van een studie over de besturen niet worden tegengehouden, wanneer men moet trachten de volgende bepaling van de instelling te begrijpen: « juridische en onpersoonlijke toestand »; volgens Hauriou is het « een sociale inrichting, in betrekking met den algemeenen staat van zaken, waarvan de individuele bestendigheid verzekerd wordt door het innerlijk evenwicht van de scheiding der machten en die in haar schoot den juridischen toestand heeft verwezenlijkt (Hauriou, *Principes du droit public*, 1910, blz. 129).

(14) Bourquin. *La protection des droits individuels contre les abus de pouvoir de l'autorité administrative en Belgique*. Bruxelles, 1912, blz. 13.

(15) Zie nota Laferrière. *Traité de la Juridiction administrative*, 1896, I, blz. 180 en volgende.

(16) Bourquin, *aangehaald werk*, blz. 30.

(17) *Traité de droit public belge*, Paris, 1909, blz. 244.

(18) *Un chapitre du droit constitutionnel des Belges* (B.J.), 1889, I, 267 en volgende.

(19) *Le contrôle juridictionnel de l'administration et la responsabilité des services publics*, 1920, *aangehaald werkje*, blz. 85 (Wodon).

(20) *Pas.*, 1921, I, blz. 138.

(21) Wodon heeft over die rechtspraak een hevige en diepgaande kritiek gevoerd; *aangehaald werkje*, blz. 89 en volgende, inzond. zijne nota blz. 93.

« Zie nog het arrest van het Hof te Brussel dd. 26 April 1834 (*Pasier*, 1834, 2, 102) en de vordering van advocaat-generaal Fernelmont. Die magistraat haalt de opvatting aan van Henrion de Pansey « die de meening is toegedaan dat een burger zich zelfs tot de rechtbanken niet zou mogen wenden om zijn bezwaren in te brengen tegen een daad van de regeering die hem van zijn eigendom zou hebben beroofd voor de veiligheid eener versterkte plaats, omdat het hier een handeling van algemeen bestuur geldt, getroffen in het belang van den Staat, door de macht aan dewelke dit belang in het bijzonder werd toevertrouwd, en dat de belanghebbende slechts in beroep zou kunnen gaan voor zijne vergoeding ». Onnoodig aan te stippen dat die thesis geen steek houdt (art. 11 van de Grondwet). Doch te dien tijde had Henrion de Pansey den voorrang op de Grondwet! »

(22) Over de veranderingen in die rechtspraak (Marcq, *La responsabilité de la Puissance publique*, Bruss., 1911), Wodon, *aang. werk*, blz. 47 en volgende, vooral het advies van den heer Procureur-Generaal Leclercq, *Pas.*, 1920, I, 193.

(23) *Gent*, 30 Juni 1921, *Pas.*, 1922, II, 47.

(24) *Pas.*, 1935, I, pp. 326 en volgende.

(25) Z. Velge, *aangeh. werk*, blz. 265 en 267.

(26) *Aangeh. werk*, blz. 268.

(27) *Traité de droit constitutionnel*, I, blz. 271 en volgende. Bourquin kenschetst als volgt de voorziening wegens machtsoverschrijding: « De basis van de voorziening wegens

machtsoverschrijding is geheel verschillend. Zij bestaat in de miskenning van een objectieven regel, van een beginsel van wettelijke inrichting. De onderhoorige die de vernietiging eischt van den betwisten maatregel, beroept zich niet op zijn eigen recht, doch op de stoornis welke wordt gebracht in de normale werking der openbare diensten. Hij handelt als procureur der gemeenschap, bezorgd om hare wetten te doen eerbiedigen, en indien de rechtspraak, ten einde den toevloed van eischen tot nietigverklaring te matigen, vergt dat de verzoeker belang moet hebben bij die vernietiging, geldt dat slechts als een modaliteit voor de uitoefening van de voorziening, doch volkomen vreemd aan den eigen eigenlijken grond er van.»

(28) *Parl. stuk.*, vergadering van 20 Mei 1921, n° 288.

(29) Velge, *Aangeh. werk*, blz. 110 en volg. «Y a-t-il lieu de créer en Belgique une cour du contentieux administratif?»

(30) Dor. «Le Contrôle juridictionnel de l'Administration», *Annales de Droit et de Sciences politiques*.

(31) *Pas.*, 1935, 1, 321.

(32) *Parlem. Handel. Kamer*, 29 Jan. 1931, blz. 537.

(33) *Parlem. Handel. Kamer*, 29 Jan. 1931, blz. 537.

(34) Van Houtte. *Traité des sociétés de personnes à responsabilité limitée*, Brussel, 1935, blz. 242. Zie ook: Lefebvre de Vivy en Dubois, *Les sociétés de personnes à responsabilité limitée*, Brussel, 1935.

(35) *Le régime fiscal des Sociétés à responsabilité limitée*. Brussel, 1936, blz. 9.

MEDEDEELINGEN

De Federatie der Pleitbezorgers zendt ons den hieronder staanden open brief door haar gezonden aan den Heer Procureur Generaal.

Dit schrijven zou van aard zijn het debat betreffende het vraagstuk der pleitbezorgers nog eens volledig te heropenen. Dit is op het oog enblik onze bedoeling niet, al zal het stellig in de toekomst nog wel noodzakelijk blijken.

Wanneer men van nu af een practischen maatregel wilde de nemen, waarop iedereen zich zou kunnen akkoord verklaren, zou men er toe kunnen besluiten voorloopig geen nieuwe pleitbezorgers te benoemen. Op deze wijze zou het eventueel verlies door de pleitbezorgers geleden spoedig gecompenseerd worden en het zou daarbij een uiterst nuttige overgangsmaatregel zijn naar een nieuwe periode waarbij hun tusschenkomst volledig facultatief zou gesteld worden.

OPEN BRIEF AAN DEN PROCUREUR-GENERAAL

Geachte Heer Procureur-Generaal,

Het korps der pleitbezorgers bij de Rechtbank van eersten aanleg te Brussel, bedankt U ten zeerste voor het onthaal hem bereid aan zijn voorziter Mter Clerbaut, toen hij onlangs met U een onderhoud had over de gevolgen en de toepassing van het Koninklijk Besluit van 7 Februari 1936. Het korps der pleitbezorgers neemt de eerbiedige vrijheid U den benarden toestand uiteen te zetten waarin de pleitbezorgers zich voortaan zullen bevinden, tengevolge der wettelijke ebschikkingen die sedert 1935 voor gevolg hebben gehad het cijfer der zaken waarin zij optreden, van omtrent 50 % te verminderen.

Namelijk:

1) Het Koninklijk Besluit van 13 Januari 1935 aangaande de bevoegdheid en den aanleg in burgerlijke - en handelszaken en het beroep tegen de vonnissen der vrederechters.

Art. 1 a : De Vrederechters nemen kennis van al de bur-

gerlijke vorderingen in 1sten aanleg tot een waarde van 5.000 frank.

Art. 3 : Zij nemen kennis in eersten aanleg hoe groot het bedrag van de vordering ook zijn mag 1) van de geschillen ter zake van landpacht, huishuur, enz., zelfs wanneer de titel betwist wordt.

Art. 14 waarbij artikel 82bis van het wetboek van burgerlijke rechtspleging gewijzigd wordt: Voor het beroep tegen de vonnissen der vrederechters is de ambtsbediening der pleitbezorgers vrij en de kosten hunner tusschenkomst wordt niet begroot. Deze laatste beschikking heeft op alle beroepen van de vrederechters de vroegere wettelijke bepalingen aangaande de herziening van huur en handelsovereenkomsten uitgebreid.

2) De wet van 14 December 1935 waarbij de rechtspleging in zake echtscheiding en scheiding van tafel en bed gewijzigd wordt onmiddellijk gevolgd door het Kon. Besluit van 7 Februari 1936 waarbij deze wet zelve gewijzigd werd en het ambt van den pleitbezorger vrij verklaarde (de kosten hunner kosten worden niet meer begroot).

3) De opening van twee nieuwe bijkomende betrekkingen van pleitbezorger van eersten aanleg te Brussel.

Deze verminderingen die ons werden opgelegd, zonder dat de gezaghebbende stemmen die zich daartegen hadden verzet, er in geslaagd hebben in hun protest, zijn des te pijnlijker dat door de economische crisis, het zakencijfer reeds verminderd was en al langs om meer vermindert; anderzijds zijn de eereloonen van pleitbezorgers in zake echtscheiding verre van in verhouding te zijn met hetgeen de cijfers waren in 1918, voor de wijzigingen van het tarief, daar hier zoowel als in veel andere gevallen die ons aanbelangen, het coëfficiënt der perequatie niet toegepast werd. Daarbij nog te Brussel worden de begrotingen van eereloon in zaken zooals scheidingen van tafel en bed, scheidingen van goederen, corateelen en dergelijke proceduren, vastgesteld op een allerlaagste cijfer, zonder de minste verhouding met de vervulde ambtsverrichtingen en de verantwoordelijkheid ten onzen laste gelegd.

Uit deze enkele beschouwingen spruit er klaarblijkelijk dat voor de meesten onder ons, het uiterst moeilijk valt ons ambt voort uit te oefenen op degelijke wijze, dat wij uit noodzaak personeel moeten afdanken, hetgeen het getal intellectuele werklozen nog vermeerderd, en dat de pleitbezorgers die familielast hebben, van dag tot dag tot meer ontberingen worden genoopt.

Wij hopen vast, heer Procureur Generaal, — en wij zullen er U bizonder voor dankbaar blijven — dat gij er zult voor zorgen dat onze rechten niet gekrenkt worden en dat gij aan den Heer Minister van Justitie kennis zult willen geven van onze eischen, na een welwillend onderzoek dezer kwesties, die wij graag met U, in een bijzonder onderhoud, zouden willen bespreken.

Gij zult met ons willen bekennen dat het beleid van het korps van ministerieele ambtenaren, hetwelk zich hierop Gerecht de medewerking niet zou kunnen missen van een mag roemen, sedert zijn instelling, zijn zware ambtsverrichtingen steeds te hebben vervuld met onberispelijkheid, ja zelfs met volle toewijding.